

1659, 19

423

21

DISPUTATIO INAUGURALIS
De
DISPENSATIO-
NIBUS,

Quam
DEO Uno & Trino feliciter annuente
Ex Decreto & Auctoritate

Magnifici ac Nobilissimi Fratrum Ordinis in Illustri Academia
JENENSI

PRÆSIDENTE
VIRO

Nobilissimo, Consultissimo, Amplissimo atq, Excellentissimo

DN. ERNESTO FRIDERICO
SCHRÖTERO, J.U.D. Prof. Publ. meritissimo, Consi-

liario Saxon. Curia Provincialis & Scabinatus Adfessore gra-
vissimo, hodiè Decano Juridicæ Facultatis Specta-
tissimo,

Patrono, Promotore, Præceptore ac Hospite ætatè observan-
ter suspiciendo

PRO LICENTIA

Summum in Utroq; Jure Nobilis Doctræ gradum ejus-
demque Honores, Privilegia & Insignia competenter ac
rite capessendi,

Publica Eraditorum disquisitioni sistit

CHRISTOPHORUS VÖLSCHENIUS,
Wustroviensis Brunsvicus,

In Auditorio Juridico

Ad diem 22 Februar. horis pro & pomeridianis.

JENÆ, Literis JOHANNIS NISII, clō lōc LIX.

24.

P R Æ F A T I O.

Nihil certè, benevole Lector, est, quò illustriorem gloriam unquam Princeps referre possit, quàm ex clementia, & pœnarum dispensatione, *Antimachia-vellus lib. 3. pag. 600. & 657.* Hæc enim fuit quæ Parentes populi fecit Augustum & Ludovicum XII. Regem Gallia, liberatorem populi appellari fecit. Herculem & Titum Flaminium: Antoninum piũ, Trajanum boni, Aristidem justii, & Salomonem pacifici cognomine ornavit: Ea est, quâ subditorum amore sibi conciliare, ac populi invidiam, quæ aliàs nimia asperitate contrahitur, à se derivare potest. Cum contrâ rigorosa crudelitas invidiam & odium subditorum irreconciliable pareat, exitiumque non raro afferat, ut rectissimè dixit Ovid.

Dextra præcipuè capit indulgentia mentes,
Asperitas odium savaque bella movet.
Odimus accipitrem; quia semper vivit in armis,
Et pavidum solitos in pecus ire lupos.
Sit piger ad pœnas Princeps, ad præmia velox:
Et doleat quoties cogitur ire ferox.

Cum quo & convenit Seneca 1. de Clement. 18. & 19. *Quem admodum, inquit, Domini crudeles toti à civitate commonstrantur, invisq; & detestabiles sunt; Ita Regum & injuria latius patet, & odium atque infamia seculis traditur. Quando autem non nasci melius fuit, quàm numerari inter publico malo natos. Excogitare nemo quicquam poterit, quod magis decorum regenti sit, quam Clementia, quocumq; modo & quocumque jure prepositus ceteris.* Hactenus Seneca. Salomon dicit, quod Clementia vera thronum Regis roborat, *Proverb. 20. v. 28.* Addatur Grotius *tr. de I. B. & P. c. 20. §. 36.* Hæc autem Clementia indistinctè à Principibus, vel Magistratibus non est exercenda; sed pro qualitate delictorum & personarum, uti in hac nostrâ præsentî Inaugura-

h Disputatione, ad quam elegi materiam Dispensationum, in utroque foro tam Ecclesiastico, quam Politico utilem atque frequentem, ostensus sum; Ne autem sine ordine procedam, breviter dicenda proponam; Et I. Etymologiam & Definitionem. II. Originem. III. Divisionem. IV. Causam efficientem. V. Materiam. VI. Formam, & VII. Effectum considerabo.

DEUS a: *ue captis.*

SECTIO I.

De

NOMINE ET DEFINITIONE.

- ¹ Dispensationis vocabulum quod attinet, dicitur à dispensando i. e. distribuendo, disponendo, vel ordinando. *Can. dispensatio dist. XLIII.* & Germanicè significat etne htn und wieder/ ein tedes an seinen Orth/rathsame Ausheilung. Inde Dispensator qui Domini rationes atque pecunias disponit, ein Schatz/ oder Kammer-Meister. *Cic. apud Nonium in ars:* Apud latinæ linguæ Scriptores & Jctos homonymicè legitur; Ita ut interdum ipsam dispensatoris functionem seu munus denotet *Sueton. in Ottone cap. 5. item in Vespas. cap. 23.*
- ² Administrationem, ut dispensatio ærarii *Cic.* Et sicut Græci οἰκονομίας vocabulo de incarnationis Christi mysterio, ejusque humanâ naturâ; Ita Latini eâdem in re Dispensationis usi fuerunt, ut docet *Fulgentius lib. 1. de Incarnatione Christi, cap. 1.* Causam appellationis
- ³ Cyrillus aperit, in *Epist. ad Successum Isaurie Episcopum.* Tandem, κατὰ χριστιανὸς sumitur, & denotat alicujus juris relaxationem, German. eine Nachlassung/ oder Linderung. *Cap. Quintavallis, extra de jurej. Can. dispensationes, Can. didici I. quest. 7.* Diciturque vulnus,
- ⁴ quæ jus vulnerat. *Can. ipsa pietas, 24. q. 4. ibiq. Gl.* Et hæc ultima significatio genuinam Disputationis rubricam designat, cujus enucleatio ideò fuit præmittenda, quia instituti mei scopum declarat.
- ⁵ *Arg. l. 11. ff. de J. & J. l. 1. de R. C. & l. 13. §. 13. de rebus dubiis.* Synonyma varia hujus vocis sunt: *Clementia l. 23. §. 6. C. de Nupt. l. 1. 2. in fin. l. 3. C. de his qui ven. etat. impe. Nov. 53. cap. 6. can. exigunt l. 9. 7. Indulgentia. l. 4. 7. 10. 12. C. de senten. pas. can. didici I. q. 7. l. 1. de test. mil. Nov. 139. cap. 1. nov. 147. cap. 2. Humanitas, arg. l. 6. §. 3 ff. de*

*ff. de his qui not. infam. l. 3. C. de Episcop. aud. Relaxatio, Nov. 147. in
 fin. can. 6. l. 9. 7. Beneficium, l. 2. C. de his qui ven. at. l. 3. ff. de con-
 stit. princ. Benevolentia, & Moderatio, l. 23. C. de Nupt. Lenitas, l. 5.
 Si. C. ad L. Jul. Maj. Venia, l. 5. §. 2. & 7. & t. 1. C. de his qui veniam
 erat. Auxilium, l. 2. C. de his qui ven. Favor, l. 16. ad SCr. Sillan. Rem-
 missio l. un. ff. de remiss. can. Donatum l. 9. 7. Gratia l. fin. pr. ff. ad
 municip. l. 1. §. fin. de quest. cap. 14. A. B. Exposita voce, ad descri-
 ptionem materiae progrediendum arg. l. 1. §. 1. & 2. ff. de pact.*

Et definitur Dispensatio, quod sit provida juris com-
 munitatis relaxatio, utilitate sive necessitate pensata
 arg. can. 5. l. 9. 7. §. nisi rigor. & seq. adde Speculat. lib. 1. part. 1. rubr.
 de dispen. Carpz. & ibi allegat. in Jurispr. forens. part. 4. constit. 24.
 def. 14. n. 1. Gl. ad Clem. 1. de prob. & dign. Dixi, provida relaxatio, 10
 quod nempe nunquam sine deliberatione fit dispensandum. cap. ult.
 de transact. Alioquin potius dissipatio, quam dispensatio esset dicen-
 da, Specul. d. loc. **Juris communis:** Quae verba designant ca- 11
 nonum & Legum rigorem, sive austeritatem juris stricti l. 8. C. de jud.
 Aliquando ad terrorem ut in can. si quis Episcopum l. 9. 3. & can. Neg. 12
 dist. 88. Ne autem per verba: Juris communis relaxatio: intelliga-
 tur aequitas, talem distinctionem apponam. Aequitas, quae est medi-
 um inter rigorem & dispensationem juris d. l. 8. C. de jud. can. fra-
 ternitatis dist. 34. c. fin. de Transl. legem tantum interpretatur;
 Dispensatio vero ex urgenti causa in certo casu tollit legis obligatio-
 nem, vid. Grot. d. tr. de I. B. & P. cap. 20. §. 27.

SECTIO II.

DE
ORIGINE.

SI ex Pontificiis quaeramus, unde Dispensationes sive Indulgentiae
 sortum habeant, non magis illi inter se convenient, quam capita 1
 vulpium Simsonis. Sunt 1. qui Dispensationes ex Scripturis derivant, 2
 & quidem ex textu illo, ubi Dominus Petro claves caeli commendat, &
 dat ei potestatem ligandi & solvendi (solutione dicunt Dispensatio-
 nes sive Indulgentias notari.) Alter locus habetur 2. Corinth. 2. Si
 quid donavi vobis propter vos, hoc donavi vobis in persona Christi;

A 3 qua

3 quâ donatione innui Indulgentias dicunt. Verùm ex illis ipsis, qui
 Indulgentias Papales probant, sunt duo eximii Durandus, *ad 4. sent.
 dist. 20.* & Antonius *parte 1. tit. 10.* qui disertè fatentur, quòd nemo
 4 ex antiquis Doctoribus hos textus ita exposuerit. Alii derivant il-
 las ex verbo Dei non scripto, seu ex perpetuâ Ecclesiæ traditione; ita
 Sylvester Pierius contra Lutherum scribit, Indulgentias innotuisse,
 5 autoritate Romanæ Ecclesiæ. Sed rectiùs Alphonsus de Castro judi-
 cat *lib. 8. adversus hæreses*, inter omnia, inquit, de quibus in hoc o-
 pere disputamus, nihil est, quod minùs apertè Sacræ literæ tradunt,
 & de quo minùs dixit antiquitas, quàm de Indulgentiis, parum, o-
 6 mninò nullum in iis habetur. Alii fundari putant non tam in anti-
 quâ, quàm in recenti factâ de Ecclesia determinatione; quia ea in
 determinando infallibilis creditur ab illis, & hæc est sententia Al-
 7 phonfi. Plerique autem ex Scholasticis Dispensationum Papalium
 autorem faciunt Gregorium, quem ob Sanctitatem & suo merito Ma-
 gnum vocarunt, de quo Thomas scribit: Papa Indulgentias &c. *Ad
 4. senten. dist. 20.* Eidem tribuit Wilhelmus Antisiodorensis qui sum-
 mam Theologicam scripsit. Hos duos cæteri quasi agmine fa-
 8 cto sequuntur. Sed orbis eruditus tamen dubitat, quia per integra
 9 duo prædicti. Nostræ memoriæ Pontificii plebeculæ rudi de Indul-
 gentiis persuadent eas esse de Symbolo Apostolico, quas ipsi infe-
 ruerunt. vid. Agenda Eccl. Mogunt. sub ArchiEpisc. Wolfgango an-
 10 no 1599. edita. Bonifacius Octav. anno 1300. aliud remedium horrea
 Dispensationis aperiendi invenit; instituit enim annum Jubilæum
 secularem 100. anno peragendum, ut videre est ex ejusdem Bulla, quæ
 extat in nostro corpore Canonico *Extravag. comm. de penit.* quo o-
 mnibus devotè Apostolorum limina visitantibus dispensat Indul-
 gentias, absque mensuræ parcitate: sed non omninò gratis. Cle-
 mens autem VI. anno 1350. ut plurimi indulgentiarum participes
 11 fierent, pro suâ clementiâ consiliò tamen suorum fratrum Car-
 dinalium annum Jubilæum ad quinquagesimum revocavit,
 uti videtur ex Bulla in dista *extravag. comm. postâ.* Tenente
 12 Papatum Nicolao V. tantus fuit concursus ad jubilæum, & ad
 impetrandam Dispensationem, ut Ecclesiæ non omnes caperent,
 13 multique de ponte S. Angeli in Tyberim sint præcipitati. Cum tenuit
 Papa-

Papatur Urbanus VI. ne hic quinquagesimum annum expectare possit, ideoq; annum jubilæum revocavit & annū XXXIII, quod id ætatis habens Christus cum mortem pro nobis oppetiisset. At minimè eum viderat, veneno aut ægritudine luci subtractus, Bonifacius igitur IX. 14 vorago pecuniarum insatiabilis institutum ab Urbano VI. celebravit. Et quia incepit Papatum suum anno seculi 98. subsequenti centesimo à primâ Jubilæi institutione iterum repetiit, & ita bis jubilæum celebravit. Paulus II. annum 33. expectare noluit sed ad vigesimum quintum transtulit. Alexander VI. lucri faciendi causa instituit ut jubilæum non solum Romæ, sed etiam in longissimis distitis regionibus celebraretur. *Polydo. Virg.* Anno 1513 thronum Pontificium conscendit Leo X, quem Lutherus prostravit. Hic novum modum communiandi indulgentias sive Dispensationes invenit; misit enim per omnia Regna, per omnes Provincias, per omnes angulos mundi literas, quibus (*interventu tamen pecunie*) indulgentias liberaliter promittebat. Hi Indulgentiarum nundinatores, cum venissent in Germaniam impiè agere cæperunt, & non modo cuilibet absolutionem à quocunque commisso scelere, utcunque immani paucis grossis remittebant; Sed de committendo crimine absolvebant: Redemptionem animæ ex purgatorio promittebant, si decem solidos (10 *ß*) darent. Quid? Eo usque eorum impudentia processit, ut in tabernis exponerent Indulgentias. Tandem B. Lutherus divino Spiritu animatus 18 contra has nundinationes Indulgentiarum, quas imprudenter fuisse traductas, uti omnes Pontificii hodiè fatentur, anno 1517. in templo arcis Wittebergensis concionari, disputare, & scribere incepit, & cum aliis Pontificiorum erroribus hunc abrogavit *vid. Casp. Klock. tr. de Anrio. lib. 2. cap. 149. n. 40. & seqq.* Et hæc de Pontificum Indulgentiarum & Dispensationum origine. Principum autem & Magistratum Dispensatio circa leges Civiles & criminales originem solum trahit ex clementiâ & misericordiâ eorum, quibus id solum ex plenitudine potestatis & superioritate competit, *Specul.*

d. Rubr. S. de origine Dispensationis.

SS.

701

SECTIO III.
De
DIVISIONE.

- 1 **D**ividitur Dispensatio 1. ratione objecti, ut alia sit **Canonicarum**,
sive **Ecclesiasticarum**, alia **Civilium**, alia **criminalium** causarum.
- 2 1. Species suas habet subdivisiones & dicitur alia de **injunctis**, alia per
3 **flagella**, & alia **quæstuarium**. De **Injunctis**, dicunt fuisse etiam in
veteri Ecclesia; quæ est remissio præfinitæ satisfactionis vel omni-
moda condonatio. Speciei hujus exemplum *vid. in can. 43. dist. 50.* &
4 rationes, ob quas hæc Dispensatio fuit admissa referunt has, 1. ob
persecutiones quæ tunc temporis erant frequentes. Ne isti qui inter
5 pœnitentes stabant, ad mortem raperentur; ante tempus pœnitentiæ
pœnitentium restituebantur communioni. 2. ob adversam valetudi-
nem; ne ligamine Ecclesiæ districtus decederet, dabatur ei reconci-
6 liatio per Dispensationem. 3. ob summum contritionis fervorem;
erant enim interdum egregia documenta charitatis in pœnitente,
propter quæ restituebatur ante præstitas satisfactiones Canonicas, &
hæc Dispensatio vocata est **Indulgentia** per pœnitentialem relaxatio-
7 nem. 4. propter pœnitentiarios, qui sæpè malè versati erant in S. Ca-
nonibus, & indiseretam imponebant pœnitentiam, quod cum ceteri
sentiebant, succurrebant pœnitenti per Dispensationes, & aliquid re-
8 laxabant de rigore indisereto. Altera Dispensatio per **Flagella**,
quæ aliàs fuit inaudita, & à Monachis inventa, per Flagella enim pœ-
nitentiæ fuerunt redimendæ, de qua *vid. Surium die 4. Octob.*, qui
recenset etiam aliam speciem per scopas & aliam per psalmodias: &
hoc ita, ut qui annum pœnitentiæ agere jussus, per Dispensationem il-
lam redimere potuit millenis scopis i. e. millenis virgarum verbera-
9 tionibus; has scopas iterum redimere potuit 10. Psalmorum modu-
latione *vid. alleg. Surium d. loc.* Tertia species fuit **Quæstuarium**,
de cujus ortu variæ sunt sententiæ: Ejusque modus describitur *in can.*
5. dist. 82. Dicitur autem Quæstuarium, quia Pontifex interventu unius
vel alterius denarii dispensavit; qui mos dispensandi mirum in mo-
dum placuit Pontificiis, quia Pontifici sive patrimonio Petri aliquot
10 auri tonnas peperit. *plurim. vid. apud Marc. Anton. de Domin.* Alias
qua-

quatuor species dispensationum unam sc. *semitplenam*, altera *plenam*,
 tertiam pleniorē, quartam plenissimā, vide benē declarantem & ea-
 rum effectum ponentem Hostiensē in *sum. Rubr. de heretic. S.*
quando, & qualiter, n. 12. in fin. 215. sed queritur &c. Causarum civili- 12
 um Dispensatio est quando quis legitimē, dominio vel cuiusque suo
 juri civiliter competenti renunciat, ut eodem vel in totum, vel pro
 parte non utatur *arg. l. 29. C. de pactis. l. 20. ff. de pact. dotal. l. 2. ff. si*
quis à parent. mansumiss. Criminalium autem causarum est Dispen- 12
 satio, quando læsus transgendo pœnam remittit. *l. 18. C. de transact.*
l. 17. §. 1. ff. de pact. vel quando Magistratus pœnam facinoris relaxat.
l. 1. §. fin. ff. de quest. l. 3. §. fin. ff. de Offic. Procurat. l. 4. §. fin. l. 11. l. 27.
l. 31. ff. de pœnis vel criminis accusationem per abobliationem tollit. *l. 8.*
l. 9. l. 10. l. 21. ff. ad Sc. Turpil. t. e. C. de abolitionibus. Deinde alia est 13
 Licita, quæ juri divino, vel juri tertii, non contrariatur. *l. 98. §. 8. ff.*
de selut. junct. a l. pen. & ult. C. de pactis. Alia Prohibita, quæ non po- 14
 test fieri sine decoloratione legum. *vid. Can. 23. l. q. 7. adde Speculare*
rem dict. Rubr. de Dispens. §. genera autem.

SECTIO IV,

De

PERSONIS

quæ dispensare possunt.

IN præcedenti Sectione dixi, quod alia sit Dispensatio rerum Cano- 1
 nicarum sive Ecclesiasticarum, alia secularium vel civilium: ideo-
 que necessariò sequitur, quod aliæ sint personæ Canonicae, aliæ secu-
 lares, quæ dispensare possunt. Ex his quilibet, qui contra proximum su-
 um juris exequendi potestatem habet, circa eam etiam potest dispen- 2
 sare & de jure suo aliquid remittere. Is etenim qui dominus est alicu-
 jus juris, quin illud cum aliquo abusu possit minuere, non est dubitan- 2
 dum *l. 7. in fin. & seqq. ff. de Pact. l. fin. C. qui bon. ced. pœs. c. nemo de R. l.*
in 6. Uti enim quisq; est utendo rerum suarū Dominus & arbiter *l. 21. C.*
mandati l. 10. de priv. adisc. Ita quoque abutendo, si abusus nec in 3
 publicum detrimentum, nec tertii præjudicium; sed commodum ver-
 gat, res suas potest administrare *l. 25. §. 11. ff. de hered. pet. l. 7. C. de*
relig. & sumpt. fun. Qui autem ab alio dependent & propriam jurisdi- 4
 ctio-

B

ctio-

- 5 sionem sive jus non habent, prohibentur. Cum autem hodie dispensatio inter jura Principum refertur. teste Reinking de Reg. S. & E. lib. 1. clas. 2. cap. 12. n. 49. Ideoque concludimus firmiter, quod nemini hoc jus competat circa leges dispensare, quam qui jus ferendi vel ab-
- 6 rogandi leges habet. Et quoniam Imperator noster summus in imperio Romano est Dominus, ideoque circa leges & pœnas dispensare summa illi est potestas, olimque Imperatorum proprium fuit. l. 4. §. 11. l. 2. 27. princ. ff. de pœn. l. 12. & t. r. ff. de sent. pass. l. 2. C. de præc.
- 7 Imper. offer. l. 3. C. de Episc. audien. Hodie tamen status Imperii vigore juris territorialis Vermöge der Lands Fürstl. Obrigkeit in suis territoriis quoque hoc dispensandi jus habent; quod privilegium Reges Romanorum ipsis jurato confirmare tenentur capit. Ferdinandi II.
- 8 III. IV. articulo 3. Si tamen suo jure abutuntur, ac in iis dispensant, quæ jus naturale vel divinum lædunt, Deo & Imperatori rationem reddere tenentur R. J. de anno 1529. §. und nach dem / & de anno 1530.
- 9 tit. von Gotteslästerung. Quoniam Principes terræ sunt Dii terrestres Exodi 22. v. 8. Job. 10. v. 34. Nullus sanè omnino credat, se posse pro lubitu leges naturæ & DEI positivas figere, refigere atque reflectere;
- 10 Verùm ne quidem à via juris civilis sine justa causa secedere posse sibi persuadeat l. 9. §. 5. de public. & veftigal. l. 51. ad L. Aquil. l. 4. C. de LL. l. 15. ff. de condition. Institution. De quibus Sectione 6. plura. Quæ-
- 11 ri autem possit: an Imperator cum Statu Imperii, ne portionem collectarum conferre teneatur, dispensare possit? Et negatur per Capit.
- 12 Ferdinandi III. & IV. articulo 13. vel 14. Magistratibus quoque civitatum Imperialium hoc jus competere nominatim tradunt Carpz. prax. crim. part. 3. §. 150. n. 19. Justin. Oldekop. syllog. pract. crim. t. 5. caut. 22. n. 5. & novissime Knipschildt in suo tr. de jurib. priv. civit.
- 13 Imperial. lib. 2. cap. 27. n. 1. Minores autem Magistratus, qui non immediatè, sed mediatè Imperio parent; quales sunt in civitatibus municipalibus, quæ olim privatorum loco habebantur, nec jurisdictionem exercere poterant l. 16. de V. S. nullatenus pœnam legibus definitam remittere possunt; quamvis habeant potestatem judicandi
- 14 de criminibus vel aliis negotiis: Jurisdictionalia enim cum Regalibus confundere maximæ imprudentiæ est ac temeritatis, quam sententiam confirmat l. 1. §. 4. ad Sc. Turpil. l. 15. pr. ad municip. l. 8. C. de vi publ. l. 1. de priv. carc. l. 15. ff. de pœnis. Judex bo-
- 15 nus

nus ex circumstantiarum ratione quidem dispensare potest l. 37. ff. de
 rei vindic. delictique poenam per viam justitiae mitigare, quia semper
 poena delicto commensurata esse debet pro portione rei l. 11. 16. prin.
 ff. de poen. l. 15. ff. de N. G. junct. l. ult. de furt. l. 13. ff. de poen. Noa. 17
 autem per viam gratiae l. 37. §. 1. ff. de minor. l. 12. §. 7. ff. de his qui
 not. infam. Minores enim Magistratus quicquid habent majori ac- 18
 ceptum referre debent arg. l. 69. §. 1. de legat. 1. l. 9. §. 1. ff. de locat. &
 si forte vel mandato vel superioris vel speciali concessione, aut etiam
 legitima praescriptione sibi acquirerint Jurisdictionem, cavebunt ne
 abutendo potestate eadem rursus priventur Nov. 134. c. 4. t. t. de
 priv. & excess. priv. Hi enim sunt ministri legum, quare nec la- 19
 tum unquam ipsis a tenore juris discedere fas erit. l. 13. C. de sentent. &
 interloc. l. ult. C. Si contra jus vel util. Et nullius applausu in gratiam
 moveri debent. Nov. 15. c. 1. §. 1. Nov. 83. c. 13. l. 79. §. 1. de jud. & auth.
 hodie jurat C. eod. aut clementiores esse lege Nov. 82. c. 10. nisi velint 20
 infamiae notam incurere. l. 8. §. 2. C. ad L. Jul. de vi publ. Itaque ju- 21
 dices secundum jus novissimum pronuntiata prudentum sequi, poenas
 executioni mandare tenentur praevio consilio Constit. Carol. art. 106.
 219. Et haec dicta sunt de secularibus personis. Nunc superest, ut etiam 22
 de Ecclesiasticis videamus. Ex jure Canonico patet, quod inter eas Pa- 23
 pa sit supremus, & inter homines nullum superiorem habere, neque
 ulli subesse, neque ab aliquo judicari velit Can. Si Papa. dist. 40. Can.
 16. XXV. q. 1. vid. Speculat. rubr. de legato: unde in omnibus ferè ca- 24
 sibus, paucis exceptis, dispensare potest. Specul. rubr. de Dispensat.
 Domini Papae. Imò contra jus divinum eum posse dispensare, docet 25
 Prosper. Farinac. tr. de inquis. q. 6. n. 23. & ibi alleg. ita ut pro regula
 tradatur; Ei, qui a Pontifice Maximo legibus solutus est divinis, apud
 DEUM immortalem satis cautum esse c. non est, X. de Voi. Bodin. lib. 1.
 de Republ. c. 1. pag. 153. & quae sunt encomia ejusdem farinae plura,
 quae vel ipsi Pontifices, vel adultores eis ascribunt, vid. Paurmeister
 2. de Jurisdic. c. 3. n. 2. Balhasar Mentzerus Disput. Anti-Pistor. 14.
 thes. 22. Idem de Regim. Eccles. concl. 34. & seqq. Johann. Azor. Instit.
 Moral. l. 4. c. 19. 20. & seqq. p. 2. ubi de extensissima Pontificis pote-
 state latissimè agit. Parens de jur. reg. q. 3. Ex quibus apparet, verissi- 26
 mum esse, Pontificum gratiam plus valuisse apud multos, quam ratio-
 nem & pietatem Bodin. 1. de Republ. c. ult. p. 259. Ideoque hanc Pa- 27
 palis

alis arrogantia temeritatem retulerunt Status Imperii protestantes
 inter summa gravamina. Goldast. *Const. Imp.* pag. 36. & 59. ibi: Das
 etliche Dinge &c. & porro sonderlich bey dem Armen verdamlich seyn
 gesetzt / und doch dem Reichen/dieselbe theur zu bezahlen haben/unth
 Geldes willen zugelassen und erlaubet worden; dadurch nicht allein
 groß Geld und Gut aus Teutschland gen Rom gebracht ist; sondern
 auch Beschwerung der Seelen und Gewissen daraus erfolget / *plura*
 28 *infra Sect. 6.* Post Papam sequuntur Fratres ipsius, nempe Cardina-
 les, legati de latere, de quorum potestate, *vid. Magnif. Dn. Or-*
dinarium Erasmus Ungepaur Patronus ac Præceptor meus maxi-
imum venerandus in prælect. ad tit. X. de officio Legati quibus et-
 iam in omnibus rebus dispensare licet, exceptis tamen iis, quæ sum-
 29 mo Pontifici sunt reservatæ c. 4. *de off. legati*, quænam autem sint ista
 reservata *vid. Specul. lib. 1. p. 1. rubr. de legato §. nunc ostendendum*
 30 *n. 1. Episcopos, Primates, Patriarchas jus dispensandi secundum Cano-*
nes habere, probat latissimè Speculat. dict. rubr. de dispensat. §. nunc
 31 *de Episcoporum dispensatione.* Abbatibus hoc jus competere patet
ex Can. non mediocriter dist. 5. de consecr. can. carnem, & Can. nun-
quam eod. c. cum ad monasterium. X. de Statu Monachorum, adde
 32 *Speculat. d. loc. §. sunt quoque.* Non autem potest dispensare, ut in
 eodem monasterio sint monachi & moniales, *per can. dissimilis can.*
 33 *in nullo Can. monasterio & can. perniciosum c. XVIII. q. 2. Capitu-*
lum, quod Senatui comparatur in eligendo, dispensare posse, vult Spe-
 34 *culat. d. l. n. 10.* Sacerdotes quoque dispensare posse contra canones
 poenitentiales *asserit can. de his dist. 50. de poenit.* Et hæ sunt perso-
 35 næ quibus de jure Canonico dispensare concessum fuit. Quia verò
 in terris Augustanæ confessioni addictis personarum Ecclesiastica-
 rum jurisdictio & potestas est suspensa atque restricta, ac ad Principes
 36 vel Magistratus superiores translata, ideò hodie aliud dicendū; quæ au-
 tem occasione hoc factū paucis dicam. Cum enim tota Germania ob
 Religionis dissidium bellis intestinis flagraret inter Carol. V. Imper. &
 Ordines Germaniæ, pro amoliendo interitu Imperii convenit, ut u-
 37 traque tam Evangelicæ, quæ & Augustanæ confessionis religio appel-
 larur, quàm Pontificia in Imperio toleraretur. Etsi enim ab hac con-
 ventione ab initio Imperator planè alienus erat, quia Pontifici grati-
 ficari cupiebat, aded, ut etiam à Carolo V. Imperatore Luthe-
 38 rus tanquam manifestus ac perficax hæreticus publico imperii
 decre-

decreto fuerit proscriptus *Johan. Sleidan. lib. 3. comm. pag. 66.* cujus
 proscriptionis formula habetur verbo tenus apud Goldastum *con-*
sist. imper. Tom. 2. fol. 143. Multis tamen annis peractis, ut appare³⁹
 ex historia Sleidani, Thuani *lib. 1. § 2.* tandem per transactionem cau-
 tum fuit anno 1552. ne propter religionum in posterum cuiquam infer-
 retur molestia *Sleid. lib. 2. 4. hist. pag. 784. Waremund. ab Ehbrenb. in medi-*
tal. pag. 223. § pag. 261. Cujus transactionis vigor duravit ad annum 1555. 40
 quò unanimi procerū totius Romani imperii consensu regnāte adhuc
 Carolo V. ejusque vices gerente fratre Ferdinando Romanorum Re-
 ge, innita est nunquam satis laudata illa religionis pacificatio, quæ ve-
 re Germaniæ palladium dici potest, per quod huc usque viguit & in
 futurum vigebit S. S. imperii nostri Majestas, *verba hæc sunt Petri Sy-*
ringi de pace religiosa tb. 12. Per hanc autem pacificationem religi- 41
 osam jurisdictionis Ecclesiasticæ exercitium suspensum esse, manife-
 stum redditur ex verbis ipsius pacificationis in recessu imperii de anno
 1555. *ibi. damit auch ob berührte beyde ReligionsVerwandten so viel-*
mehr in beständigen Frieden gegen und bey einander sitzen und bleiben
mögen: so sol die geistliche jurisdiCTION wider der Aupsurgischen Con-
fession Religion/ Glauben/ Bestellung der ministerien/ Kirchengel-
bräuche/ Ordnungen und Ceremonien/ so sie aufgerichtet oder aufrich-
ten möchten/ bis zu endlicher Vergleichung der Religion nicht exer-
ciret, gebrauchet und geübet werden. Et statim illa jurisdictio ad 42
 principes jure superioritatis est devoluta *Andr. Knichen. de sublimis.*
verrit. jur. cap. 3. n. 232. Hillig. lib. 17. Donelli enucl. 10. lit. CC. Carpoz.
in Consistorialibus lib. 1. tit. 1. definit. 2. Quorum quilibet in suo terri- 43
 torio Consistorium, quod plerumque consistit ex Politicis & Ecclesi-
 asticis personis, constituit: Quod autoritate Principis urgente neces- 44
 sitate de iis rebus, quæ alias Episcopis vel prælatis competebant, dis-
 pensare potest. *vid. Carpz. jurispr. consst. lib. 1. tit. 1. definit. 12.* iis ta- 45
 men exceptis, quæ sibi soli Princeps vindicat & reservat: uti placuit
 Sereniss. Elect. Saxon. *in ordinat. Eccles. sub rubr. von beyden Con-*
sistoris zu teipzig und zu Wittenberg n. 8. in fin. Wann auch in Ehe-
 sachen bey denen Consistorien umb dispensation angesuchet würden
 sollen sich die Consistorialen derselben nicht bemächtigen/ son-
 dern iederzeit an Uns gelangen lassen/ und Unsern fer-
 ner Bescheid darauf erwarten.

REBUS, CIRCA QUAS DISPENSA-
RI POTEST, VEL NON.

- 1 **E** Narratis personis, quæ dispensare possunt; Progrediendum nunc
- 2 **I**usto ordine ad materiam circa quam Dispensatio locum habet;
- 3 **D**icitur autem in Definitione, quod Dispensatio sit circa jus; Id vero
- 4 **vel** circa constitutum, vel violatum. Prius quod attinet, quamvis
- 5 **quidem** publicè interfit, ut leges cum ratione lata æqualiter obser-
- 6 **ventur**, ne distrahatur ab ullius personæ justiori repetitione *l. 3. ff. de positi*, aut inæqualitate juris multitudo civium ad furorem,
- 7 **concitetur** ac sævitiam; quorum enim æqualis est sanctitas,
- 8 **corum** etiam æqualis celebretur festivitas *c. 8. disto. 76.* prudentia
- 9 **tamen** administrantis Rempubicam sæpissimè suadere videretur,
- 10 **à jure** communi & ordinario esse recedendum, quatenus id illa-
sâ conscientia fieri potest. Quoniam autem Dispensatio præpimis
in jure matrimoniali est frequens, de ea primò distinctè est agendum:
- 11 **Aut** est quæstio de Dispensatione matrimonii prohibiti, de jure naturali & divino, quod non opinio Magnatum ac Principum constituit,
- 12 **sed** ipsa naturalis ratio & Deus ipse ex immoto pietatis ac virtutis fundamento æternum esse voluit: Certe in hoc jure, quod naturalis pudor, & Divina voluntas constituit, omnem utique dispensationem denegandum puto terreno Magistratui, & multò magis Romanorum Præsuli, qui in hoc magnopere sibi placere videtur, dum scandaloso ac infano ausu ad satiandam sacram auri famem, eam sibi auctoritatem tribuit, ut non tantum in Italia, verùm etiam in aliis Regnis ac Regionibus cæcis hominum mentibus persuadere audeat, se omnipotentis Dei esse vicarium, se jusdemque immotam legem posse mutare, corrigere, emendare ac mitigare: Quod unicuique notissimum erit, si Regna ac Regiones Papali jugo subjectas inspexerit; docent enim exempla, quod Emanuel Rex Portugalliaë duas sorores successivè: Rex Angliaë Henricus II. Arturi fratris defuncti uxorem; Rex Siciliaë Ferdinandus sororem Patris sui Joannam duxerit in uxorem, & quidem ex Dispensatione Papæ; quam aliàs Theologi & Politici nostri respiciunt, Magistratui quantumvis summo, facultatem dispensandi non

competere statuentes; Caspar Brochman. *de Conjugi. c. 4. q. 50. Beust. de*
Sponsal. p. 2. c. 56. Sed ille contra legem Dei & proprias constitutiones 12
 in corpus Canonicum digestas de facto processit, atque ita erravit *arg.*
c. literas X de restitu. spol. c. sunt quidam XXXV. q. 5. c. cum teneamur
X. de præbend. c. Si qn. evir. de rescript. can. etsi nulla l. q. 7. Objeci- 13
 unt quidam illud generale, quod Petro dictum fuit; quodcunque li-
 gaveris &c. 2. Quod Papa absolutè dispenset contra jus divinum, si- 14
 quidem cum bigamæ dispensavit contra Apostolum, *1. ad Timoth. 3.*
not. Gl. in Can. sunt quidam can. lector dist. XXIII. can. presbiter dist.
LXXII. Nec non dispensat in non dandis decimis, a quibus dari 15
 debent, *c. 2. de Decim. quod contra V. T. c. ex parte d. t. can. decimas*
XVI. q. 1. Exod. c. 22. Num. c. 19. Lev. 27. & Deut. 24. Sed ad hujusmo- 16
 di instantias facile respõderi potest. Resp. enim I. Papa est Petri succes-
 sor & Dei vicarius, (posito sed non concessio) & omne vinculum impe-
 diens regnum calorum relaxare potest: E, omnes leges Dei pro lubi-
 tu dissolvere; Quam hæc est consequentia? nulla. sciat enim vene-
 rabilis sc. Pater Papa, quod nulla ratio, nulla causa dari possit, quæ
 per humanum arbitrium excuset à lege Dei *c. cum tanto x. de consuet.*
can. tali. l. q. 7. Et secundo responderi potest, quod hujus textus vis non 17
 consistat in relaxatione legum divinarum, sed in remissione sive abso-
 lutione peccatorum *uti ex seqq. verbis hujus oppositi textus patet &*
 minime ad dispensationem trahi potest. Quod attinet object. secun- 18
 dam de dispensatione cum bigamæ contra Apostolum, *1. ad Timoth. c. 3.*
 Resp. secundum Canones, quod hæc dispensatio sit tantum facta usque
 ad subdiaconatum; CC. enim restringunt hanc prohibitionem Biga- 19
 miæ tantum ad tres superiores gradus, nempe de Diacono, Presbytero
 & Episcopo, secus de aliis, siquidem subdiaconatus non erat tunc tem-
 poris sacer ordo, *ita Gl. m. d. c. super eo & can. nullus 61. dist.* Ergo non
 repugnat Apostolo. Est & alia responsio, quod textus non agat de 20
 bigamia successiva, sed simultanea, & non tam excludat secundas
 nuptias, quam cælibatum. Et quid si in aliis rebus contra Apostolum 21
 ex arrogantia sua Papali sibi ascriberet hanc potestatem, non sequi-
 tur etiam contra legem divinam eum dispensare posse, ex eadem ra-
 tione, quia major sit Apostolo, & supra eum *c. puto II. q. 7.* sciat enim
 se non majorem esse Deo, vel supra jus divinum *C. inferior dist. XXV.*
 Ad ultimam instantiam Resp. distinguendo; aut præceptum decima- 22
 rum.

- rum respectum habet ad honorem Dei (nam Decimas sibi retinuit in
 signum universalis domini c. tua 2. de decim. c. omnes 16. q. 7.) Et in
 hac consideratione non potest decima universaliter remitti, quod ita
 23 honor ipsi creatori non exhibeatur: Aut respectum habet ad utilita-
 tem Papæ, quæ ex Decimarum solutione confurgit, eaque suum & su-
 orum fratrum commodum concernit: Et in hac posteriori considera-
 tione dispensare atque decimas remittere potest, quia cuilibet licitum
 est suo juri renunciare l. 58. ff. d. pact. c. proposuit x. de concess. prebend.
 24 Ex quo patet, quod pontifex nullum fundamentum suæ contra-
 jus divinum dispensationis habeat, sed ex scandoloso conatu ac papali
 arrogantia permittat, quo fidelium cætus ubi vis irritetur c. cum inhibito
 25 x. de cland. despons. Et magis meretur nomē dissipationis, quàm dispen-
 26 sationis, quia plus dissipat, quàm conservat. Sed quid faciendum, si in-
 cestæ sive nefariæ nuptiæ de facto sint celebratæ, an dissolvendæ? Et
 meritò cum Nobilissimo, Amplissimo ac Consultissimo Dn. Georg. Ad-
 mo Struvio, Præceptore ac Patrono meo honorando statuo, omnino
 27 dissolvendas esse in syntagm. juris Rom. Exerc. XXIX. Th. 50. Circa in-
 cestas autem jure gentium distinguit. Idem, an ita conjuncti separari
 petant, & illa decernenda erit: an vero nolint separari, & matrimoni-
 um, cum primis copulâ carnali consummatum, non erit dirimendum,
 sed tolerandum Beust. d. pr. c. 52. Deken. vol. 3. cons. L. 3. P. 1. i. 2. n.
 28 2. pag. 345. Circa incestas verò jure civili (quæ ita analogicè vocantur
 ut in l. 38. §. 2. de adult.) dispensari posse, prælaud. Dn. Struv. d. loc. tradit,
 29 Sunt autem prohibiti gradus, de quibus nulla dispensatio admittitur
 I. Inter ascendentes & descendentes in infinitum, ut benè advertit
 Brockmand. Episcop. olim Hassn. art. de conjug. c. 4. sect. 7. pag. 5079.
 30 Unde rectè & verè dicitur, non licere Adamo protoplasto, mortuâ u-
 xore Evâ, si hodiè resurgeret, vel etiamnum viveret, uxorem ducere,
 quoniam omnes, quotquot vitalem spiritum haurimus, ex eo, ceu
 communi patre nati sumus Gl. ad §. 1. verb. infinitum Instit. de nupt.
 31 Harprecht. add. §. 1. n. 4. Quam autem personæ sub linea Ascen-
 dentium & Descendentium comprehenduntur vid. apud Magnificum,
 Nobilissimum, Amplissimum Dn. D. Christophorum Philippum Richt-
 erum, Comitem Palatinum, Professorem Codicis & Facultatis Ju-
 ridica Seniorum gravissimū & c. Patronum ac Præceptorem meum ve-
 nerandum decis. 10. n. 11. adde rexitus Lev. 18. & c. 20. l. 12. §. 1. l. 14. §. 1.
 & §.

§. 4. l. 15. ff. de R. N. Honestas enim & pudor naturalis prohibet
 nuptias inter eas personas, inter quas est respectus paternitatis & filia-
 tionis l. 14. §. 2. ff. de R. N. Et hoc etiam de adoptivis intelligendum affe-
 rit *Magnif. Dn. Richt. d. loc. n. 8.* Imò etiam in secundo genere affi-
 nitatis, eas inter personas, quæ parentum liberorumvè loco sibi sunt,
 nuptiæ sunt vitæ: Unde privignus à vitrici, & hic rursus à privigni
 viduâ, item privigna à novercæ, & hæc rursus à privignæ viduo abstinere
 debet: non ob rationem honestatis, sed etiam propter expressam
 juris civilis prohibitionem in *Luxorè 15. ff. de R. N. l. 14. §. 4. v. ult. eod. tit.*
 Quaritur itaque an in hoc casu Magistratus dispensare possit? Et
 quamvis multis negativa placere videtur, rationem ponentes in re-
 spectu paternitatis & filiationis, & textum *Levit. 18. vers. 8.* etiam
 ad hunc casum extendentes: Vereor tamen ita respectum paternum
 & prohibitionem nimium extendi; & si concederetur, non male
 forsitan ex rationis identitate, unione sc. carnis inter conjuges, & quar-
 tum & quintum affinitatis genus fingi posset, atque sic in infinitum us-
 que prohibitio extenderetur divina, quod absurdum esset, & favori
 nuptiarum adverteretur. Negamus ergo, matrimonium prædictis per-
 sonis esse ita interdictum, ut locus haut sit dispensationi, quam etiã in
 Ecclesiis Augustanæ Confessionis Consistoria hoc casu admittunt.
Joachim. Bezff. de spons. & matrim. q. 2. q. 53. Ejusque rei fidem fa-
 cit Facultas Theologica Jenensis in Consilio: Ob einer seiner verstor-
 benen Mutter Stieffvaters hinterlassene Wittibe freyen möge? *In-
 verb. Daß demnach einiges Verbot in Gottes Wort ausgedruckt/uns
 nicht bewußt/dadurch dergleichen verschwägerte Personen sich mit ein-
 ander zu verehlichen abgestricket werde/wir zwar der Meinung seyn/
 wofern das Ehegelöbniß und Auffbietung nicht aus sonderbarer Ge-
 fährung und in præjudicium Magistratus beschehen / daß die hohe
 Obrigkeit hierinnen zu dispensiren befugt. vid. Dedeken. vol. 3. Consil.
 Theol. lib. 3. sect. 6. n. 9. fol. 399.* II. in linea collateralis æquali in-
 primo gradu nuptias esse prohibitas: puta inter sorores & fratres, five
 ex uno latere, five ex utroque conjunctos, nec dispensationem admitti
 posse *Schultz. in arb. consang. c. 8. membr. 2. n. 86.* Sequuntur porro in
 hoc gradu Consobrini five amitini, quibus quidem nuptiæ nec jure
 divino *Genes. 28. 29. Exod. 2. 2. g. 20. Num. 36. Jos. 15. 17. Jud. 1. 13. &
 similibus locis.* Nec jure civili prohibita vid. l. 3. l. 17. §. 2. l. pen. S. 1.
 de R.

33

34

35

36

37

38

39

//

de R. N. l. 23. l. 24. de condit. Instit. Tamen per pontificum decreta
c. 20. XXXV. q. 3. c. 8. x. de consang. & aff. & hodiè in omnibus reformis
 Augustanæ Confessionis regionibus prohibitas reperiri hasce
 nuptias restatur *Tileman. Heshusius in libello von Ehegelöbntissen und
 verbotenen hęc gradibus reg. 4. Besold. in disc. de nupt. c. 10. n. 6. p. 52.*
 40 Quia verò hæc prohibitio in solo jure municipali & positivo est fun-
 41 data, dispensationi datur locus *Dn. Carpz. d. l. def. 110.* Non autem
 Princeps vel magistratus in gradu secundo consanguinitatis lineæ in-
 // æqualis, ut quis fratris aut sororis filiam ducat & vice versâ patrum,
 amitam, avunculam vel materteram valet dispensare: Non enim rati-
 one humana permitti possunt, quæ jure divino sunt prohibita, ut in-
 simili dixit *Bald. in autb. ad hæc C. de usur. n. 2.* Et non solum jure
 divino *Levit. 18. v. 12.* sed & jure pontificio *c. non debet x. de consan-
 guin. & aff. can. de consanguinitate can. quâdam XXX. q. 5. vid. Carpz.*
 42 *d. loc. def. CXI.* Porro etiâ consanguinitas ex fornicatione impedi-
 mento est nuptiis in gradibus prohibitis *Levit. 18. v. 9.* adde *Gerhard. in*
 43 *loco de conjugio §. 282.* In matrimonio ineundo enim pudor natura-
 lis, & jus sanguinis inspici debet *l. adoptivus 14. §. 2. ff. de R. N. l. 144.*
 44 *ff. de R. 7. Andr. Rauchb. p. 2. q. 13. n. 7.* Unde à matrimonio quoq; vulgò
 quæritur abstinendum *l. 14. §. 2. l. 44. §. 3. l. 54. ff. de R. N. l. 4. C. de*
Nupt. nec quisquam infancias ibit, per fornicarium etiam & adulteri-
 num concubitum propinquitatem contrahi, convictus ex verbis Apo-
 45 stoli: qui adhæret meretrici est unum corpus cum ea *1. Cor. 6. vers. 16.*
 quam ex copulatione carnali orta propinquitas sive sanguinis com-
 munitas in prohibitionibus matrimonialibus attenditur *Gerhard.*
 46 *d. loc.* Ideoque si contrahere matrimonium voluerint, opus utique
 47 *d. loc. def. n. 8. n. 6.* III. Tandem etiam procedendum ad genera af-
 finitatis. Et incipiendum à primo gradu sive genere affinitatis lineæ
 æqualis, in quo contrahere matrimonium cum defunctæ uxoris soro-
 re & fratris viduâ nullo jure licet; ita ut dispensatio quoque sit
 prohibita. De jure civili expressa extat prohibitio in *l. 5. l. 8. l. ult. C.*
 48 *de incest. nuptiis.* In jure Canonico *can. quædam can. si quis can. dor-*
mierit can. concubuiti XXXII. q. 7. & similib. text. De jure saltem
 divino rem dubiam facere videtur, quod Deus prohibeat uxoris soro-

823

rem, illâ adhuc vivente in matrimonium ducere *Levit. 18. v. 18.*
 Ex quo dissentientes à contrario sensu inferunt, defunctâ uxore, nu-
 ptias cum alterâ sorore superstitè pro illicitis non haberi: Quæ expli-
 catio textus quamvis admodû speciosa, ita ut etiâ *Excell. Dn. Christoph.*
Joachimum Bucholz P. P. Rintel. moverit, ut operosè ad requisitio-
 nem cujusdam Principis hanc opinionem defenderit. Nos tamen pro-
 pterea negativam supra traditam sententiam non deserimus. Argu-
 mentum illud à contrario sensu quod atinet, in jure quidem est fir-
 mum *l. qui testamento s. mulier ff. qui test. facere poss. l. cum lex ff.*
de LL. nisi tamen obstat lex in contrarium. Ea autem contrarietas
 videre est ex eod. all. *c. 18. v. 6. Lev.* ubi regula hæc generalis habe-
 tur; Nullus accedat ad proximam carnis suæ; Sunt autem maritus &
 uxor una caro *Gen. 2. v. 24. Matth. 19. v. 5.* Ex quo sanè soror ux-
 oris redditur proxima carnis, & per consequens ab ejus conjugio ab-
 stinere affinem oportet. Nec infrigunt hanc sententiam verba appo-
 sita: *neben ihr/ ihr zuwides/ weil sie noch lebet.* quia prohibitio per se
 est absoluta, ne ducatur uxoris soror: quæ hunc casum maximè in-
 cludit, quando uxor adhuc in vivis est; ut hinc, uti supra diximus, à
 contrario sensu contra regulam certam *vers. 6.* positam non argumen-
 tari liceat. *Carpz. d. l. def. 91. n. 12.* Verba autem *Neben ihr* expri-
 munt casum specialem ob exemplum Jacobi Patriarchæ, qui duas so-
 rores simul duxit, ne quispiam hoc Patriarchæ factum pro se alleget
Brochmand. q. 41. latius Gerhard. de conjug. S. 347. pag. 515. qui etiam
autoritatem B. Lutheri adducit ex literis ad Spalatinum datis 13. Mar-
tii anno 1530. Et licet personæ in *d. c. 18. Lev.* non essent nominatæ,
 tamen gradus æque distantes prohibitos esse statuunt omnes ferè
 Theologos, tam veteres, quàm recentiores prout testatur *Job. Gerh. d.*
loc. vid. Casp. Brochman. d. q. 41. art. de conjug. c. 4. adde Carpz. d. l.
2. def. 111. n. 11 ubi tria posuit argumenta firmissima. Accedunt et-
 iam rescripta Consistorialia, ex diversis Ducatibus, quæ ubique dis-
 pensare in hoc casu recusant. Et ex eadem ratione uxorem ducere
 fratris defuncti viduam prohibitum est, ob clarissima verba *Levit.*
18. vers. 16. Nuditatem fratris luce non detegito. *Hartm. Piff. obs.*
192. n. 99. dissentit in explicatione horum verborum & vult ea intelligi
de uxore fratris viventis repudiata, sed non invenit locum, quo illud
probare potuisset, unde etiâ nemo Theologorû hactenus cum illo sen-
fit.

56 sit. Non obstat etiam textus *Deut. 25. v. 5.* cujus explicationem qui
57 desiderat, adeat *Gerhard. in loco de conjugio n. 319.* Nec in affinitate
locum habet dispensatio Principis vel Magistratus in gradu sive gene-
re secundo lineæ inæqualis, si quis nempe uxoris prædefunctæ foro-
ris filiam parilique modo sibi junctam affinem ducere velit: idem e-
nim est, dicit *Carpz. d. l. def. 112. n. 1. 2.* defunctæ uxoris sororis sive
gloris filiam, vel patru sui viduam ducere: regulam ergò vulgatam, &
communiter approbatam adhibemus: non modo scilicet personarum,
verbis fecenstarum, sed etiam pari in gradu existentium nuptias di-
ctâ sanctione *Levit. 18. & 20.* prohiberi *vid. eund. def. 76. n. 4. Mar-
tin. Chemnitz. p. 3. loc. de conjug. pag. 549. Gerhard. d. loc. § 351. pag.*
58 522. Variæ etiam sunt opiniones circa sponsam fratris defuncti, quan-
do frater illam ducere cupit, an magistratus dispensare possit. Facul-
tati Theol. Rostoch. placuit negativa *uti patet ex eorum responso:*
Solte Magistratus Politicus unterthäniglich hierüber zu dispensiren
ersuchet werden / mußte man zuvor im Gewissen versichert seyn / daß
diese Meinung / von des Brudern Braut nicht zu ehlichen / nur schlecht
juris positivi were / welches viel anders aus der H. Schrift abzuneh-
men / Auch mögen endlichen keine exempla, wie scheinlich / auch diesel-
ben / in contrarium gelten. *Non enim exemplis sed legibus proban-
dum & judicandum. quod responsum legi potest apud Georg. Dedeken.
vol. 3. consil. Theol. lib. 3. sect. 2. tit. 2. n. 4. fol. 352.* Pro fundamento
sue opinionis adducunt textus *Deut. 22. v. 24. Matth. 1. v. 19. & 20.*
59 ubi sponsus judicio maritus censetur, & sponsa pro uxore habetur.
Contrariam sententiam tuentur Joach. à Beußt. *de spons. & matr. p. 2.
c. 54. circ. fin. Joban. Gerhard. d. loc. §. 263. in fin.* quæ etiam Consisto-
riis Evangelicis verisimilior videtur *testante Dn. Carpz. d. loc. def. 121.*
60 n. 7. Ex hac quidem ratione, quod nudis sponsalibus non contraha-
tur affinitas, nisi sequatur matrimonium §. *si uxor Inst. de Nupt. in
61 verb. nec sponsam filii natorum esse.* Mauser *ad. d. §. Ad fundamentum*
verò Facultatis Rostoch. Theol. accuratè respondet *Carpzov. d. loc.*
62 Imò licet uuptiæ interuenerint & celebratæ fuerint, attamen dispen-
sationi locum esse, si quis fratris sui ab uno tantum latere juncti filii
sponsam, ab ipso nondum cognitam ducere velit, affirmat Magnif.
Dn. Richt. qui ita à celeberrimo Collegio Juridico Jen. H. S. zu Müßl.
63 hausen anno 1632. Mens. Sept. responsum fuisse testatur, Ex dispensa-
tio-

tione Principis sponsa quoque defunctæ matrem ejusve filiam in uxorem ducere licet; Ratio dispensationis in hoc casu potissimum in eo consistit, quod neque propriè affinitas per solam desponsationem sit contracta, nec facta commixtio sanguinis *vid. Carpz. & ibi alleg. d. l. defn. 122. n. 18. add. Magnif. Dn. Richter. d. decis. XI. n. 19.* Sunt quidem adhuc plures casus, in quibus dispensatio locum habet, sed quia remotiores, ideoque facilior est dispensatio, & nulla difficultas circa eos movenda. De dispensatione prohibitarum nuptiarum la. 65. & vidimus, nunc ordo requirit, ut ostendamus Dispensationem circa tempus, & locum nuptiarum celebrandarum. Notum enim est à veteri Ecclesia traditum nobis esse, ut tempus Quadragesimale, quod à Telephoro Pontifice & Martyre institutum esse creditur, *teste Ambrosio serm. 27.* Et Adventus Domini, quod uti à Durando *lib. 6. moral. cap. 2.* refertur, Divus Petrus instituerit tres hebdomadas solennes ante Natalem Christi, quæ concionibus pœnitentialibus ac passionabilibus destinatae sunt; & intra quas convivia & nuptias celebrare prohibitum *can. 8. c. n. XXXIII. q. 4. qui sumptus ex concilio Herdensi, & cap. Capellanus X. de feriis;* ne tempus hoc, Sacris destinatum, detur ebrietati & lasciviae. Ex speciali tamen Principis vel Magistratus Ecclesiastici Dispensatione nuptias, ex causa verò rationabili, celebrare permitti potest, *Carpz. d. l. defn. 151.* Et ne à nuptiis eodem tempore removeantur proclamationes, quæ certis temporibus in Ecclesia fieri debent, ex parte, vel in totum & illæ remitti ex dispensatione possunt *Carpz. d. l. defn. 139.* Extra hoc tempus nuptias diebus festis vel Sabathis non celebrandas esse B. Lutherum Wittebergæ constituisse testatur *Balduin. cas. conscient. 8. p. 487.* Quo etiam pertinet lex prohibitiva *Imp. Leonis & Anthemii.* Dies festos, inquit, majestati altissimæ dedicatos, nullis volumus voluptatibus occupari &c. *in l. ult. C. de feriis.* Sic & dispensatione Principis vel Magistratus fieri potest, ut sacerdotalis benedictio manè fiat, ecena autem instituat vespertina, *damit der Sabath gehelliget / und die Zuhörer von Gehör Göttliches Wortes nicht abgezogen werden. vid. ord. Eccles. Elect. Sax. art. general. 13. & ord. patri de anno 16. 24. punct. 5. §. damit auch & c. addde Carpz. jur. pr. Consi. lib. 2. tit. 8. defn. 155.* Expressa etiam est sanctio Imperatorum, vidua ne intra annum luctus nubat, si evitare velit pœnam infamiae *l. i. ff. de h. qui. not. infam. l. i. C. de secund. nupt.* Quia *ve. 74*

75 in Sacris nulla reperitur sanctio prohibitiva, sed jure civili & mu-
 nicipali tantum hæc assertio nititur, Princeps dispensare etiam in hoc
 casu potest *Carpz. d. l. defn. 162.* Et quamvis choreæ sine appendices
 nuptiarum, attamen tempore publici luctus ab iis abstinendum, si evi-
 tare pœnam arbitrariam velint; Concessione autem Magistratus, vel
 ejus familiæ causâ institutus est luctus, choreæ & usus submissiorum
 76 instrumentorum musicalium permitti possunt, non tamen sine perfo-
 77 rent novum conjuges, & quomodo de eo dispensari possit. Et quia copu-
 latio Sacerdotalis est ritus Ecclesiasticus, quo coram facie totius Ec-
 clesiæ ab ipso Deo per os ministri novi sponsi copulantur, Conjugium
 piis ac publicis precibus ipsi commendatur, & conjuges de officio suo
 78 admonentur; ideo æquum est, ut ritus hic Ecclesiasticus in templo lo-
 coque sacro ad ejusmodi actiones destinato peragatur & celebretur.
 79 *Job. Gerbard. d. l. §. 466. pag. 719.* Cumque matrimonium clandesti-
 num, perinde ac alii contractus clanculum facti præsumtionem frau-
 dis inducat, *c. quod latenter §. extr. de R. J. l. pen. C. de Refc. vend. l. non*
 80 *existime ff. de administr. tutor.* à Conjugio propterea, tanquam bonæ
 fidei contractu, jura omnem doli suspensionem amotam, & nequa-
 quam clanculum, sed coram facie universæ Ecclesiæ id ipsum publicè
 institui voluerunt, *can. 1. XXX. q. 5. junge Gl. in verbu, quod autem.*
B. Luth. in libello de caus. matrimonii post pr. ne qua fraus ab alterutra
 81 *parte se possit ingerere Arnif. de jure connub. c. 3. sect. 12. n. 2.* Ex speciali
 tamen dispensatione peragitur quandoq; in ædibus privatis copulatio
 novorum conjugum, non autem indifferenter ac quibusvis, vel levius-
 culâ ex causâ, sed qui causam justâ fovent, hoc concedendum. Et tunc
 pro illis rationes hæc pugnant, quod ibi sit Ecclesia, ubi cætus fidelium
 consistit; Quod si ergo in ædibus privatis ac nuptialibus homines ad
 sacra peragenda convenerint, Ecclesiam ibi esse; & cum etiam alia
 sacra ex justa causâ in ædibus privatis peragere liceat, quare non co-
 82 pulationem *Carpz. d. l. 2. def. 144.* In casu necessitatis quoque, qua
 nullam habet legem, absque speciali Principis dispensatione, permis-
 su Superintendentis copulari possunt nupturientes in ædibus priva-
 tis, si extrema necessitas hoc requirat *vid. Johan. Gerb. d. loc. §. 463;*
 83 *pag. 716.* In tali casu etiam quandoque in consistorio perficitur co-
 pulatio, quando altera pars consummationem detrebat *Carpz. defn.*
 146.

146. n. 3. Imò in Pratorio & foro politico ne sponsus vel sponsa ju- 84.
 dicis decifum eludat à ministro Ecclesiæ copulatio fieri potest *vid.*
Bodin. lib. 5. de Republ. c. 5. Nevix. in sylvanuptial. lib. 5. sub tit. quo-
modo judicandum n. 48. Reinking. de R. S. & E. lib. 1. cl. 5. c. 4. n. 87.
 In persona copulanti etiam dispensatio locum habet, si nempe Paro- 85.
 chus sive Pastor alterius Diocæses admittatur in alieno districtu co-
 pulare. Regulariter enim non permittitur hoc, ne ordinarius Pastor
 redditibus suis defraudetur. Et facit etiam illud, quod ministri Ec-
 clesiæ extra suam Diocæsin actus ministeriales exercere prohibean-
 tur, *uti testatur Johan. Gerb. in loco de ministr. Eccles. sect. 7. §. 117. pag.*
196. per dispensationem verò Consistorii potest permitti ministro Ec-
 clesiæ, ut extra Diocæsin actus exercent ministeriales. Semper autem 86
 debet ad hanc conditionem dispensatio restringi, ut honorarium
 semper ordinario Pastori exsolvatur, quantumvis alii demandetur.
 copulatio, sive alius actus. Siquidem Magistratus eò respicere debet, ut
 ne per ullam dispensationem præjudicetur ministris Ecclesiæ in suis
 redditibus, sed illos potius augeri, quàm diminui studeat, ne dignitas
 Ecclesiastica ob paupertatem vilescat *Clem. in plerisq. de Elect. & E-*
lect. potest. Ordinis ratio nunc suadet, ut nostræ sectionis postereus 87
 membrum explicemus; *quod consistit in juris violati remissione,* quæ
 per principale auxilium fieri solet, & à Dd. communiter dicitur jus
 aggregandi eine Minderung der Straffe. Atque refertur hoc jus in- 88
 ter summa Regalia seu jura Majestatis, quod olim soli Imperatori
 tantum competebat *l. 4. ff. de pæn. l. 9. §. 11. eod. l. 27. l. 31. ff. eod.*
& conceditur hodie Statibus Imperii jure territoriali Instrum. Pac. art.
3. & 8. Capit. Imper. art. 3. confirmato. Et ab illis quotidie practicari
 extra dubium est; unde communiter responsa prudentum terminari
 solent; *Dafern die hohe Obrigkeit des Orts, dem Gefangenen nicht*
Gnade erzeigen wolte. Ac non est nova hujusmodi dispensatio, si- 89.
 quidem & olim apud Judæos consuetudo erat, quâ ad eorum instan-
 tiam Præfes Romanus in Festo Paschatos facinorosorum aliquem,
 quem ipsi elegissent, liberum & impunè dimittere tenebatur *Matth.*
27. v. 15. Marc. 15. v. 6. Luc. 23. v. 17. Joh. 18. inf. Et Romæ olim, qui 90
 ad supplicium mortis ducebantur, ab hac pœna erant immunes, si iis-
 dem Vestalis virgo obviam iret, modò juraret, se non data opera, sed
 fortè fortuna occurrisse *Plutarch. in Numa.* Singulare quoque pri- 91
 vile.

privilegium sive potius corruptela Cardinalium esse dicitur, ut si obviam
 veniant illi, qui ad supplicium ducitur, impositione pilei eum immunè à
 poena faciunt *Bald. in l. addictos. C. de appell. Lud. Caver. pract. crim.*
 92 *Cluten. syllog. rer. quot concl. 8. lit. g.* Rothmagensis Ecclesiæ Can-
 onici adhuc hoc privilegium observant, ut pridie dici, quem in hanc
 rem festum colunt, ex facinorosis hominibus, qui tunc captivi deti-
 nentur, sceleratissimum sibi dedi postulent, quem postquam audire-
 runt confitentem, & ad vitam emendandam admonuerunt, publicis
 ceremoniis, tum in templo, tum in foro contiguo, magnificè adorna-
 to, ab omni supplicio immunem pronunciant *Limneus de jure publ.*
 93 *lib. 4. c. 8. n. 255.* Quod privilegium etiam in Germania Comitibus
 ac Baronibus competere, ut & hi facinorosos supplicio destinatos sibi
 obvios ex carnificis unguibus eripere, salvosque abire jubere possint,
 referunt *Zafius ad S. penales 12. n. 22. Instit. de Aët. Limneus d. c. 8. n.*
 94 ^{274.} ubi simile privilegium Episcopo Genevensi datum fuisse refert,
 ut, quemcunque vellet, etiam post latam sententiam, is ab ipso loco
 95 supplicii retraheretur, & liber esset. Cujusmodi tamen dispensandi
 privilegiorum generalitas meritò improbat: *adde sect. seq. ubi a-*
 96 *gim9 de forma dispensandi* Licet enim liberè Imperantes hoc jus veni-
 am concedendi generaliter & indefinitè habeant, tamen bonus Prin-
 ceptus qui legitime suo defungitur officio, nec vult, nec potest quic-
 quam facere, quod juri sit contrarium *arg. l. 3. 7. C. de prec. Imp. off.*
 97 *l. 1. C. si contra jus vel utilitatem &c.* Si itaque dolosum aliquod cri-
 men, expressà lege DEI, certà aliquà poena vindicandum noverat, cre-
 dat se harum legum neque autorem, neque Dominum esse *Rom. 13.*
v. 4. idè nec posse legibus Creatoris ac Domini contrariari *Deut. 4.*
v. 2. talia namq; crimina, quæ lege morali sunt mortifera, sine commis-
 seratione vindicanda jubet lex DEI *Deut. 13. v. 8. c. 17. v. 12. c. 19. v. 19.*
1. Sam. 15. v. 22. 25. adde Carpz. prax. crim. §. 150. n. 30. quod nisi fece-
 rit magistratus, qui tantum divinarum legum minister est *Rom. 13. v. 4.*
 eum Achabo terribile audiet summi Judicis judicium: Quoniam vi-
 rum morte dignum dimisisti, erit anima tua pro animà ejus, & popu-
 lus tuus pro populo ejus *3. Reg. 20.* atque ita Magistratus non tantum
 seipsum, sed omnes etiam suos subditos extremo exitio exponet. *vid.*
 98 *Knipschilt. rr. de civ. Imp. priv. Lib. 1. c. 15. n. 16.* Non igitur Dispen-
 satio poenæ capitalis fieri potest *1. Homicidis voluntariis & dolosis*
Gen.

Gen. 9. v. 5. & 6. Exod. 21. v. 12. Levit. 24. Num. 35. v. 31. Deut. 12. v. 8. 9.
 Matth. 26. v. 52. Gail. 2. obf. 110. n. 9. Idemque esse 2. in Paticidio, 99
 Infanticidio, Matricidio, Uxoricidio, Latrocinio, Assassinio tradit
 Schwartz. disp. Inaug. de jure aggrat. concl. 10. lit. c. Inde Papinianus 100
 Caracalla fratricidium excusare recusans: Non tam facile est, inquit,
 excusare homicidium, quam perpetrare, nec ob principis gratiam of-
 fendendam justitiæ majestatem 3. in Blasphemis his enim remitti non
 potest pœna in Deum commissa Lev. 24. v. 14. 15. 16. Reform. Guter Polt-
 ceij zu Augsburg de anno 1530. tit. von Gottes Lâsterung & Königl. Sa-
 gung von Gottes Lâster. de anno 1495. 4. Idololatriis Exod. 22. v. 20. 5.
 Magis & Veneficis Exod. 22. v. 18. 6. Sodomitis, Incestuosis, virginum
 rapteribus Exod. 22. v. 19. Schonborn. 1. Polit. c. 14. vers. neque sicariis.
 7. Et adulteris Levit. 18. v. 20. e. 20. v. 10. Carpzov. pmx. crim. q. 150. n.
 39. & 30. unde Rex Bassanus Sicamber nec proprio pepercit filio suo 100
 in adulterio deprehenso, ita, ut ei lachrymæ procerum vitam salvare
 non potuerint, Norderman. de jure princip. conclus. 48. Idem est 8. 102
 quoad delicta, quæ contra jus naturæ perpetrata sunt; quamvis enim
 in his quantitas pœnæ & qualitas non sit constituta, ipsa tamen na-
 tura dictante pœnam merentur, nec impunita manere debent. Limm.
 d. c. 8. n. 278. 9. Pœnæ quoque, quæ mutuo & uniformi gentium ju- 103
 re & consensu receptæ & definitæ, non facilè, nec absque urgentissi-
 ma ratione & causâ remitti debent Limm. d. c. 8. n. 279. Anton. Matth.
 de crim. ad lib. 48. ff. tit. 19. n. 2. Nec 10. in pœnis delicto- 104
 rum contra securitatem publicam, vel in ipsius reipubl. vel privati a-
 licujus detrimentum commissorum principis abolitioni locus est,
 nisi Reipubl. proceres, vel damno affecti consentiant vid. Zaf. ad ff.
 tit. de sent. pass. & restit. n. 3. Sed nunc merito queritur, an in his 105
 enarratis delictis pœnæ dispensatio sive mitigatio penitus sit præclu-
 sa Principibus & Magistratibus; & non immeritò dubitatur? Quid es-
 nim si lex ejusdem generis vel efficacitæ, vel etiam majoris concurre-
 ret, & remissionem suaderet? Quid si salus publica, tanquam suprema
 lex, dispensationem flagitaret? Anne omnem æquitatem & gratiam
 respuat jus divinum? Job. Althus. Dicaolog. lib. 1. c. 16. num. 6. & seq.
 Nonne melius erit, unus ut servetur, ne unitas periclitetur? Cum fa-
 cillimè in eo summi Numinis speretur venia, per quod multorum sa-
 lus & incolumitas procuratur h. 10. C. de feriis. Verùm in hisce casibus, 106

D qui.

quibus de pœnis jure divino constitutis vel dispensandis vel remittendis agitur, cum Principum imprimis conscientiam concernant, ad iudicium Theologorum recurrendum esse vulgò traditur, quod etiam Scabini Lipsienses consuluerunt, prout videre licet apud Carpz. *prax. crim. q. 150. n. 43.* Eodem collimat Campinella de *Monarch. Hispanica lib. 9.* uti tribunal Gratia instituumdum esse putat, idque constare debere ex ipso Rege, ejus conjuge, & primogenito, ac præcipuum Religionis Antistite Forstner. *hypom. polit. 37. in fin.* Differre interdum etiam remedium esse, ubi largiri flagitiosum, & negare periculosum, docet idem Forstner. *in not. ad Tacit. lib. 1. annal. vers. cum arbitrii Senatus.* Cum autem delicta omnia ex proposito ac animo delinquentis æstimantur, ubi enim dolus delicto non dat causam, formaliter delinquentem commississe factum prohibitum vix erit dicendum, cum voluntas maledicta distinguat *l. 14. ff. ad L. Cornel. de sicar. l. 37. §. 3. ff. de furt. §. 5. Inst. de usucap. &* haud nocens esse censeatur, quicumque non sponte nocens est; Ideo multæ dantur circumstantiæ, quæ criminis pœnam mitigare possunt, si vel ætas, vel alia ratio delinquentis actum illicitum excuset; quapropter dispensationem pœnæ partialem, nisi totalem, sperare possunt, qui pleno intellectu ac voluntate destituti committunt. Tales sunt furiosi, mentecapti ac Melancholici, quoniam nec velle nec nolle cum ratione distinguunt, *secundum l. 12. ff. ad L. Corn. de sicar.* His accensentur Senes, qui, propter ætatem decrepitam, virili mente carent, & puerascendo delinquent *arg. l. 3. §. 7. ad Sct. Silan. l. 2. ff. de Term. mot.* Cum impubere quoque dispensari potest, nisi malitia ætatem impleat *l. 7. C. de pœn. l. 23. ff. de furt. Constit. Carol. art. 164.* Ebrii, qui inopinato & immodico potu obruti, mentis alienationem patiuntur, cum delinquant, *l. 6. §. 7. de re milit. c. inebriaverunt XV. q. 1. c. 14. de vita & honest. cler. dolus enim & affectus delinquendi ubi non adest, ibi quoque esse nequit delictum, pœnâ ordinariâ dignum l. 7. §. 4. de Jurisd. l. 1. §. 3. ff. l. 5. C. ad L. Corn. de Sic. l. 7. §. 4. ff. §. 3. Inst. de L. Aquil. Sæpè etiam excusatur & dispensatur cum eo, qui justo dolore commotus, aut necessaria defensione impulsus deliquit, & tunc vel in totum, vel pro parte *l. 14. §. 6. de bon. liberr. l. 38. §. 8. ff. §. 1. 4. C. ad L. Jul. de Adult. & simil. textt.* His tamen eum adnumerare, qui calore iracundiæ deliquit, nefas erit, *arg. l. 5. C. de inq. Constit. Carol.**

ART.

art. 537. Daß ein Todtschlag aus Zorn gerhan / mit dem Schwerdt
 gestrafft werden soll. Cum aliás omnia delicta manerent impu-
 nita, contra l. 51. ff. ad L. Aquil. regula itaque ex l. 18. de R. J. l. 2.
 C. de Abolit. can. si quis iratus II. q. 3. deducta, tunc demum univer-
 salis erit, cum actus delinquentis sine tertii præjudicio retractari
 possit, nec ejus læsionem importet. Si autem delictum jure natu-
 ræ quidem turpe, ac lege divinâ prohibitum, exinde tamen non
 determinata sit pœna capitalis, sed jure civili demum, tum in a-
 liorum terrorem, tum in legum majorem observantiam, ac Princi-
 pum reverentiam, facta fuerit summa; tunc certè ex justa causa prin-
 ceptis veniam largiri potest. vid. Carpzov. prax. crim. p. 3. q. 150. n. 39.
 Politicus enim magistratus leges quas cum ratione condidit, easdem
 potest tollere, mitigare, & pœnam remittere. Quoniam legibus civi-
 libus est superior. Inter hæc autem delicta refertur **Furtum**,
 quod nec jure divino Exod. 22. v. 4. nec jure Justiniano capitalè
 est §. 5. Inst. de obl. que ex quasi delict. nasc. l. 50. de furt. Nov. 134. c.
 ult. sed postea demum Const. crim. Carol. V. art. 159. tale factum. Et
 ita in eo dispensationem locum habere restatur Magnif. Dn. Richter.
 p. 1. decis. 4. n. 32. Ne autem nimis prolixus sim unicum adhuc ad-
 dam & hanc sectionem concludam; Solet enim istis, qui publica
 scandala præbuerunt, & plerumque scortatione, in cætu fidelium, pu-
 blica deprecatio à magistratu Ecclesiastico injungi: Quæritur ergò
 an ista deprecatio publica in pœnam sive multam pecuniariam con-
 verti possit per dispensationem ejusdem Magistratus? Et veniam im-
 petrare posse, quo minùs deprecatione publicâ graventur, substitutâ
 in ejus locum multâ pecuniariâ, idque si justa ex causâ hoc videtur
 Consistoriis, docet Carpzov. Jurispr. Consist. lib. 3. tit. 7. def. 86. hoc
 etiam vult Seren. Elector. Sax. in Decreto Synodali de anno 1624. §.
 Und nach dem wir vermercken circa fin. ibi: Doch sollen dennoch die
 Pfarrer für sich selbst solche Straffe niemals anordnen/sondern alle
 Fälle an ihre Superintendenten / und dieselben hinwieder an die
 Consistoria berichten/welche Macht haben sollen/nach Befindung/die
 Verbrechung und Verschaffenheit der Sachen entweder eine sol-
 che KirchenBuß oder an derselben statt eine Geldstraffe
 in das Gottes.Haus zu verordnen.

FORMA DISPENSATIONIS.

- 1 Sequitur nunc causa formalis in hac materia consideranda. Quo-
 2 niam autem materia fuit diversa, ita etiam pro materiae qualitate
 3 forma. Consistit autem dispensationis forma, uti patet ex genere
 4 definitionis, in relaxatione juris communis, & est ipsa actualis miti-
 5 gatio sive remissio juris, seu ipsa actio dispensantis & gratiam acce-
 6 prantis *l. 55. ff. de O. & A. l. 10. ff. de donat.* A parte itaque impetran-
 7 tis dispensationem, debet ea peti debitâ humanitate ac observan-
 8 tiâ, & secundum consuetudinem ac stylum curiæ, qui perfectius in
 9 ipsis rerum argumentis quotidie apparet *arg. s. per. Inst. de sauid.*
 10 *c. 6. de crim. in falsi.* Deinde etiam requiritur, ut non tantum cau-
 11 sas ad dispensationem Principem moventes recenseat, sed etiam il-
 12 lud, quod exorare satagit, candidè & sincerè proponat, quoniam ex
 13 falsis narratis concessa dispensatio, non tortitur effectum in jure ac
 14 judiciis *l. 2. C. de his, qui ven. et. imp.* Idque communiter fieri solet
 15 ac debet per libellum supplicem *l. ult. C. de prec. Imp. offer.* ex quo
 16 Princeps vel Magistratus circumstantias rei petitiæ sive delicti & per-
 17 sonæ petentis qualitatem planè ac plenè percipere, atque eò facilis
 18 voluntatem suam ad dispensationem inclinare, & clementiam ad-
 19 hibere, si personæ qualitas & rei petitiæ ratio id permittat, potest *arg.*
 20 *l. 31. ff. de pæn. l. 5. S. 7. de Re milit. l. 1. S. 2. ff. de constit. Princip.* A
 21 parte verò dispensantis requiritur 1. ut Principes vel Magistratus,
 22 qui hoc regale habent, non properent ad dispensandum, sed parci ac
 23 difficiles sint, & quidem 2. in Matrimonialibus, ac præsertim in eo
 24 gradu, qui divinitus prohibito gradui est proximus, videlicet in secun-
 25 do gradu lineæ æqualis; quin & in consanguinitate dispensatio fiat
 26 rarius, quam in affinitate, ut benè monet *Joh. Gerhard. in loco de con-*
 27 *jug. S. 346. pag. 510. Joachim. Beust. de spons. & matr. p. 2. c. 56. vers.*
 28 *interdum tamen.* rationem diversitatis suppeditat *Georg. Schultz. in*
 29 *arb. consang. c. 8. membr. 2. n. 96.* Quod major ratio prohibitionis
 30 inter cognatos intercedat, puta consanguinitatis aut sanguinis vin-
 31 culum, quam inter affines, inter quos maximâ ex parte honestatis tan-
 32 tùm justitia militat. *vid. Bechstad. in collat. jur. connub. p. 2. c. 35.*

pag. 139. sub fin. vers. quod tamen &c. s. pag. 189. Verendum est etiam,
 ne ex frequentiori concessione matrimonii in gradibus prohibitis
 dispensatio fiat dissipatio boni ordinis & legum honestarum *Aym.*
Gravett. consil. 135. n. 45. & seqq. Cum etiam dispensatio nihil aliud
 sit, quam privilegium personis certis datum, propterea etiam ra-
 rior esse debet, quia usu compertum est, nimia privilegia subditis in-
 dulta perpetuam contentionis & litium materiam adversus alios
 praeberent *Philip. Comineus lib. 8. comm. pag. 601. Frossard. lib. 2. hist.*
de occasione belli Flandr. 2. Non fiat sine justa & probabili causa *c.* 11
et si illa can. dispensationes l. 9. 7. Dom. Soto de 7. & 7. lib. 1. q. 7. art. 3.
 ita ut in dispensatione intervenire debeant 1. Necessitas, 2. Utilitas, 3. 12
 Congruitas, & 4. Honestas *arg. c. literas de Restit. spoliat. cap. non de*
bet pen. in pr. x. de consanguinit. & affin. c. proposuit x. de concessione
praebend. Et nunquam in matrimonialibus dispensatio decernenda; 13
 sine certa pecuniae multa *Carpz. juris pr. Consist. lib. 2. t. 7. def. 125. n.*
9. & seq. Quam si ob paupertatem solvere nequeunt, carcere puni- 14
 untur *def. 129.* ac si ante dispensationem se carnaliter commiscue- 15
 rint, multam dispensationis pariter solvere, & poenam stupri lueri
 debent: nec una alteram consumit, multiplicatis siquidem delictis
 multiplicanda sunt poenae *l. 28. S. solent & s. grassatores ff. de poen. l. 1.*
ff. de jur. patron. l. 8. C. ad L. Jul. de vi publ. De poenis praesertim 16
 capitalibus delinquentium Principes ac alii Territoriorum Domini
 non facile, ac sine justa & magna causa ad dispensationem procedere
 debent, ne laxior peccandi licentia inducatur *l. 14. C. de poen.* Ni- 17
 mis siquidem lenitas peccandi occasionem praebet, imò libidinem ef-
 frenatae juventutis accendit *c. ut clericorum x. de vita & honest. cler.*
 Qui enim uni indulget, ad prolapsionis contagium provocat univer- 18
 sos, & impunitas delicti incentivum est delinquendi *can. est injust. l.*
33. XXIII. q. 4. Nec facile secundum desperat effugium, qui laque- 19
 um prioris criminis evasit *Symmach. lib. 10. Epist. 44.* Et malitiosi 20
 homines veteris delicti impunitatem non tam emendationi, quam
 consuetudini deputare, ac dimissi gaudia latitiamque contaminare
 solent, *l. nemo 3. pr. & fin. C. de Episc. aud.* Atque inde delicta post 21
 impunitatem commissa, ab ipso magistratu veniam dante commissa
 videntur, qui si primo perpetrato delicto praesertim capitali, legitimo
 iustitiae mucrone communis securitatis violatorem jugulasset, iterato

non deliquisset, sicuti aliquando magni Nominis Principi, qui homicidæ semel atque iterum indulserat, relatum testatur *Reinking. de R. S. & E. lib. 2. clas. 1. c. 8. n. 69.* Quod etiam Galliæ Regi contigisse scribit *Bachov. ad Treutl. vol. 2. disp. 30. th. 3. lit. g.* Unde sine justa causa restituens peccat contra republ. quæ eget severis exemplis ad cohibenda facinora, nec ullâ re citius corrumpitur, quam pœnarum elusione, ut ait *Mevius ad Jus Lubecense lib. 4. tit. 15.* Summa igitur Principis & Magistratus prudentia, maximâque curâ opus erit, ut falsas nonnullorum & commentas juris dispensandi causas à justis & legitimis separet, & sic cognita delicti gravitate, probè ponderata causarum & personarum qualitate, illud demum eligat & concludat, quod neque reipubl. damnum, propriæ conscientiæ maculam, vel privatis injuriam inferat; aut quod maximè verendum, ne divina justitia ob humanæ justitiæ perversam administrationem, ad justam iram, totiusque terræ eversionem provocetur. Confer *Nov. 77.* & adde consilium, quod dedit Magistratui *Limnæus de jure publ. lib. 4. c. 8. n. 277. Carpz. de L. Reg. c. 9. sect. 11. n. 7. ubi ait:* hanc gratiam nec semper, nec cuivis faciat Imperator, benè prospiciat, ne scilicet ex gratia fiat injuria, & benefaciendo labefactetur justitia. Si autem justam habeat Princeps causam, quarum plurimas refert *Tiraquell. tr. de pœn. temp. per tot. Farinac. prax. crim. p. 3. tit. de pœn. temp. Gaill. 2. obs. 110. per tot. ut sunt:* artis insignis & excellentis peritia, reorû multitudo, meritum probatio, adversarii provocatio, delicti diuturnitas, dormientis delirium, ignorantia, ebrietas, ira ex justo dolore, furor, ætas, probitas vitæ antea actæ, casus, officium, disciplina, pœnitentia, intercessio &c. de quibus singulis vid. *Carpz. prax. crim. p. 3. à quest. 142. ad 150. ordine explicantè* pro lubitu dispensare potest. Videndû quoq; & probè prospiciendum est, ne in casibus illis, quibus ob justam causam ordinariâ mitior pœnâ imponitur, capitalera in pecuniariam statim convertant: Dantur enim aliæ pœnæ, quibus reus capitali pœna remissa, extra ordinem mitius puniri potest. Exemplo enim perniciosum est, remissa pœna capitis, non nisi pecuniarias pœnas infligi, cum hoc iudicibus in alienis grassandi facultatibus occasionem præbeat *Anson. 27 Marth. de crim. ad lib. 48. ff. tit. 18. c. 4. n. 12.* ubi rectè reprehendit iudices, qui ut plurimum pœnam mortis convertunt in pecuniariam, non ut statim aut culpæ veniam dent, sed ut erumpenas loco capitis evacu-

vacuent. De quo etiam conqueritur *Valent. Winther in pariben. li. 287. rigio. lib. 1. c. 14. n. 2.* Hoc malitioso, inquit, seculo Criminalistæ non abstimiles chirurgis, qui ut in multis rusticorum vulneribus, ita hi plurimis subditorum delictis gaudere solent, facilem nacti spoliis alienis penu locupletandi occasionem, unde in multis indicendis lætantur, & impiè dicunt: *Es haben dieses Jahr über/die Brüche 29 oder Geld-Bussen/ Gott sey Lob und Danck/ ein ehrliches getragen/ etc.* Ultimo loco ad formam dispensationis requiritur, ut impetrata infirmitatibus ac subscriptionibus Principis vel Magistratus confirmata sit. Reo enim summopere expedit, ut per scripturam impetratam dispensationem sive delicti remissionem eò facilius probare possit. *c. 17. de Simon.*

SECTIO VII. ET ULTIMA

De

EFFECTU DISPENSATIONIS.

Nunc postremo loco dicendum, quis sit Effectus dispensationum. **1** Eumque secundum divisiones nostras supra traditas, perlustrabimus. **i.** In rebus Ecclesiasticis, **ii**, qui in peccato mortali constituti sunt regulariter promoveri non possunt ad officia Ecclesiastica, nisi pœnitentiâ peractâ, & dispensatione impetratâ: eâ obtentâ dignè & licitè peccatoribus ecclesiastica sacramenta administrare possunt. *can. multi dist. XL. can. illud dist. XXV. can. audi XL. q. 3. vid. Speculatorem longam seriem effectus dispensationis enarrantem d. rubr. de dispensat. s. de Effectu & c. 2.* In causis civilibus & præcipuè in matrimonialibus, hunc habet effectum, ut nuptias de jure illicitas ac injustas, in quibus operante lege, nec uxor nec vir nec matrimonium nec dos intelligitur *S. pen. Inst. de nupt. l. 3. ff. de jure dot. l. 4. & auth. Incestus de incest. nuptiis*, princeps vel magistratus dispensans cognitis circumstantiis legitimet, ac licitas pronunciet; tunc enim omnis macula turpitudinis tollitur, eæque matrimonii legitimi vim consequuntur *arg. l. 1. C. si nupt. ex rescript. per.* Econtra si dispensationem non impetrarunt in gradibus prohibitis contrahentes, non solum gravi carceris pœna, sed sæpè ad evitanda scandala, & ne contra laudatum Ecclesiæ usum, aliquid novi introducatùr, ipsis domicilii mutatio dictari solet *teste Schneidw. ad sit. de Nupt. de arb. aff. n. 22.* Et sic

sic etiam Witebergenſes pronunciarunt anno 1625. 6. Octobr. hat
 N. N. ſich mit ſeines Vaters Brudern Tochter ehelichen verlobt und
 ſie beſchlaſſen/ ob nun wol in Landüblichen Rechten die Ehe zwiſchen
 abgenandten Perſonen / als die einander im andern Glied gleicher
 Stufen in der Blutfreundſchaft ſeit halben verwandt ſeyn/ verboten;
 Demnach aber und dieweil derſelbe Grad in der heiligen Schriffe
 (wie auch in den Keyſerlichen Rechten) nicht verboten / ſondern zuge-
 laſſen/ als kundte von der hohen Obrigkeit dißfalls diſpenſirt werden.
 Es wird aber beyden Theilen/ Ergerniß zu verhüten und daß wider
 der Kirchen löblichen Gebrauch keine Einführung gemacht werde/
 ſich von dannen an andere örter zu begeben und zu wenden billich auff-
 gelegt/ und mögen daſelbſt wiſſentlich nicht geduldet werden. W. D. W.

6 Tandem pœnarum diſpenſatio hunc habet effectum, ut reus vel in
 totum, vel pro parte à delicti pœna liberetur l. 8. §. ſ. C. de vi. publ.
 l. 3. C. ne ſanct. bapt. iter. l. 2. C. de ſentent. paſſ. l. 3. C. de gener. abolit.

7 Quæritur autem quando generaliter pœna remittitur, an ſit reſtitutus
 etiam honor, fama, jus atque dignitas? & reſponderetur quod remiſſio
 ſive diſpenſatio pœnæ ex voluntate remittentis æſtimanda ſit arg. c.
 24. x. de privileg. quod autem generali remiſſione non fiat in prædi-
 ctis reſtitutio, ſuadent l. ſin. C. de gener. abol. l. 22. §. 4. ad municip.

8 l. 4. l. 7. 8. C. de ſent. paſſ. Secus autem eſt, ſi ſpecialiter reus in om-
 nia priſtina jura reſtitutus fuerit; tunc enim omne illud recipit,

9 quod ſententiã amiſit l. 2. 4. 7. 9. 13. S. ult. C. d. t. l. 2. ff. eod. vel ſi quadam
 exprimantur cum generali clauſula: Et omnibus cæteris: vel ſi reſti-
 tutio fiat in integrum; Talis ſiquidem diſpenſatio omnia priſtina

10 reſtituit l. 1. C. d. t. Conceſſã itaque pœnæ relaxatione reus ſuper
 eodem crimine accuſari ac puniri nequit. l. 1. §. 10. ff. de poſtul. l. 1. C.

11 de ſent. paſſ. Neque remiſſum crimen aliquis reſtituto libidine ca-
 lumniandi objicere poteſt, quin huic detur actio injuriarum l. 10. C.
 d. t. l. un. C. de famoſ. lib. l. 3. C. de off. Rect. provinc. Conſ.
 Carol. art. no.

HIC ESTO FINIS
 ET DEO GLORIA.

M. AP. P.

II APEREA

Quia spatii aliquid superest, corollaria quadam de jure Asylorum, quod nostra materia non prorsus est dissemile, annexam, in illis enim vel Divino Numine vel Principum Majestate homines ab externa vi defenduntur. Sit ergo

I. Asylorum origo est vetustissima, & tam apud Judæos Num. 35. v. 10. Dent. 19. v. 2. quam apud Ethnicos Dionys. Halicarnas. lib. 2. in Sicheo Achill. asyla fuerunt adde Gerhard. tr. de magistr. polit. §. 231.

II. Christianis asyla retinere licet. per Nov. 17. c. 7.

III. Loca asylorum fuerunt vel sacra 4. Reg. c. 11. v. 15. ut Ecclesia, & circum circa eam quadraginta passus can. 6. XVII. q. 4. dicuntur Gottes Fesed/Kirchen Freyheit. Vel prophana Jos. 20. v. 2. Freysädte/ Freyheiten. Tale aperuit Romulus ad lucum opacum & vallem inter capitolum & arcem, de quo Ovid. Fast. lib. 3.

Romulus ut Saxo locum circumdedit alto

Quilibet huc, inquit, confuge tutus eris.

IV. In Principum statuis quoque jus asyli quandoque fuit l. 17. §. 12. ff. de Edilit. Edict. l. 1. C. de his qui ad statuam conf. multo magis apud ipsum Principem. Mager. tr. de Advocat. c. 15. n. 84. & seq.

V. Regum domus antiquis pro asylis quoque fuere refert idem Mager. d. tr. c. 15. n. 87.

VI. Hodie palatia Principum & Statuum Imper. securitate gaudent; ubi enim Princeps est, ibi quoque securitas l. 1. C. de his, qui per med. jud. non appell. l. fin. ff. quod metus causa. Hering. de jure Burgorum Chassan. in catalog. glor. mund. p. 5. consil. 24. n. 125. Solent enim Principes Imperii in palatiis aliisque locis publicis an den Schössern/ Residenzen affigere signum & inscriptionem pacis publicæ Burgfrieden/ quo loca, ista sanctificantur & ab omni scelere & injuriâ immunia sint. Harpprecht. ad §. 10. Inst. de R. D. ubi si quis temerè aliquid admiserit & quempiam læserit, tanquam violator pacis, acrioribus poenis & plerumque manus amputatione puniri solet, secundum l. 9. §. 3. ff. de R. D. Diemeil Er den Burgfrieden gebrochen/ vel in contemptum Principis deliquerit Kylling. de Ganerb. castr. discurs. 3. n. 55. Hering. d. tr. c. 1. n. 723. adde tamen Nicol. Myler. disc. de Stat. Imper. conclus. 58. n. 3.

E

VII.

VII. Si autem quis aliquem in loco securitatis, da ber Burgfries
den (si) provocaverit, in poenam violatae pacis non incidit *Dn. Nic. My-
ler. d. tr. conclus. 58. n. 7.*

IX. Quilibet Princeps quoad subditos in territorio delinquen-
tes asyla constituere, & locum aliquem ita privilegiare potest, ut ho-
micida illic refugientes à poena per tempus liberentur *arg. l. i. C. de
his qui ad Stat. Princ. fug. exemplum vid. apud Georg. Rittersh. de a-
syl. c. 5. n. 5.* Secus quoad non subditos, cum hoc solummodo Impo-
ratoris est reservatum *Myler. conclus. 57.*

IX. Delinquentes ad asylum refugientes non omnino ab omni
poena immunes sunt; Contra Canonistas: sed tantum à molestia car-
ceris liberantur, ut ex locis istis privilegiatis causam suam commo-
dius defendere possint *C. Klock. de contrib. c. 18. n. 198. & seqq.*

X. Non omnibus, sed qui imprudenter, sine dolo malo vel non
ex proposito deliquerunt, refugium ad asylum concessum est, ut hi ser-
ventur & ab injuriis defendantur *Casp. Klock. consil. 10. n. 324. Gum-
pelsheim. de civitat. apud Arum. tom. 2. disc. 9. conclus. 246.*

XI. Debitoribus quoque ex Infortunio quodam obaratis, ne à
creditoribus in carcerem conjiciantur, per fugium in asyis concessum
Harpprecht. ad §. 1. n. 30. & 32. Inst. de his qui sunt sui vel alien. jur.

XII. Si homicida se in Ecclesiam, vel asylum per fugam recipere
fatagat, apparitores autem eum insequantur, ille verò pedum veloci-
tate lictores vincat & asylum attingat priusquam ab ipsis prehensus
fuerit, licitoribus hoc casu non est integrum, asylum ingredi & homi-
cidam extrahere *per l. 6. C. de his qui ad Ecclesiam c. 6. immum.
Eccles. Farin. tr. de carcer. q. 28. n. 41.*

XIII. Idem statuendum esse, si ob delictum incarceratus, rupto
carcere aufugiat & in asylum se recipiat, ita ut ibidem tutus sit, donec
species facti & circumstantiae expositae Judici vel Magistratui fuerint,
exillimant *Decian. pract. crim. lib. 6. c. 28. n. 28. Farinac. tr. de car-
cer. q. 28. n. 42.*

XIV. Magistratui seculari vel judici, si delinquens poenam dignam
judicatur, licitum est, illos propria autoritate distrahere ab Ecclesiis &
asyis, non obstante opinione Gigantis *tr. de crim. les. Adajest. princ. c.
10. n. 4.* dicentis, hoc esse de reservatis Papae. In quo enim casu non gau-
det delinquens immunitate Ecclesiae, iudex eum sine licentia Episco-
pi ex-

pl extrahere posse tradit Boer. decis. 100. n. 2. & hanc esse communem opinionem refert Clarus §. fin. q. 30. n. 20.

Tum bene dispensas Themidi tua tempora, nobis

Eximiaque artis munera clara tua:
Grata Themis rursus Tibi dispensabit honores,
Conferet & studiis præmia larga tuis.

Clariss. Dn. Doctorando honoris & benevolentie causâ gratul.

Christoph. Philip. Richter D. Com. P. C.
Conf. Sax. Prof. P. & Fac. Jur. Senior.

Pareit quæ corvis censura premitque columbas,

Quæ luci tenebras imputat, atra nivi
Gratia quæ numis indulget, agitque secundas
Sordibus, aut vitiiis quæ timet ipsa suis;
Hanc dicis veniam? Hæc dispensatio vestra?

Hæcine sunt curæ pensa futura tuæ?
Non puto, VÖLSCHENI: Malè dispensatur ab isto.
Ætas, ingenium, res sua, fama, fides
Quæ pensat jus cuique suum, mens cuncticia, durat
Suda sibi, fruitur se, potiturque sui.

in honorem Clariss. Dn. Doctorandi

Joh. Strauch. D. P. P.

*Ad Clarissimum Dn. Doctorandum Amicum suum
dilectissimum.*

Nobilis est arbor, ni fallor, palma, vocatur,
Quam, veluti referunt, pondera nulla premunt.
Fortior ast contra molè quæcumque resurgit.

Naturam, hancce suam juro dedisse Tibi.
Qui, forsân quæris? dicam conamine fausto
Postquam es molitus dogmata vasta Themis,
Dicendum est, quod sis grandi quasi mole gravatus,
Nec tamen hinc animum, Portio clara Themis.
VÖLSCHENI, revocavisti, sed gnaviter usque
Jus perrexisti, dummodo culmen habes.

Lau-

13
Laudo: *dispenses*; sic nunc tua fata JENOVA,
Ut claræ Spartæ præficiare statim.

PRÆSES.

Si cautè, ut monstras, pia *dispensatio* quid sit
dispensas judex, commoda multa feres.

Quod

Clarissimo, & Praeeximio Dn. Doctorando, Amico,
Favore, & Inquilino suo satis dilecto
gratulabundus adponebat, & de novis honoribus
cordicibus ominatur

Hieronymus Mühlpfort / J. U. D. Cur. Prov.
Sax. Advoc. & Confil. Hoenloic.

In honorem

Viri Clarissimi Domini

CHRISTOPHORI VÖLSCHENI,

J. U. Doctorandi,

Amico suo quondam in Almâ Salanâ familiarissimi

Quod

AHASVERI FAITSCHI, J. U. C.

& Perillustr. Dn. Com. Rudelf. Schwartzburg. à stud. Jurid.

Ex aulâ Leitenburgensi. missum.

Sudaſti mecum multos, VÖLSCHENE, per annos,
Cum tua ſit noſtrâ juncta Salana Themis.
Nunc intra Themidos ſacrata palatia ſacræ,
Et cape militiæ, juſta tropæa tua
Auspiciis lætis, felici ſidere tendas,
Quo Deus, & quò Te conſcia fata trahunt.
*Vive diu, ſed vive mei non immemor unquam,
Ceu ſuero, cen me Fata fuiſſe volunt.*

✽(O)✽

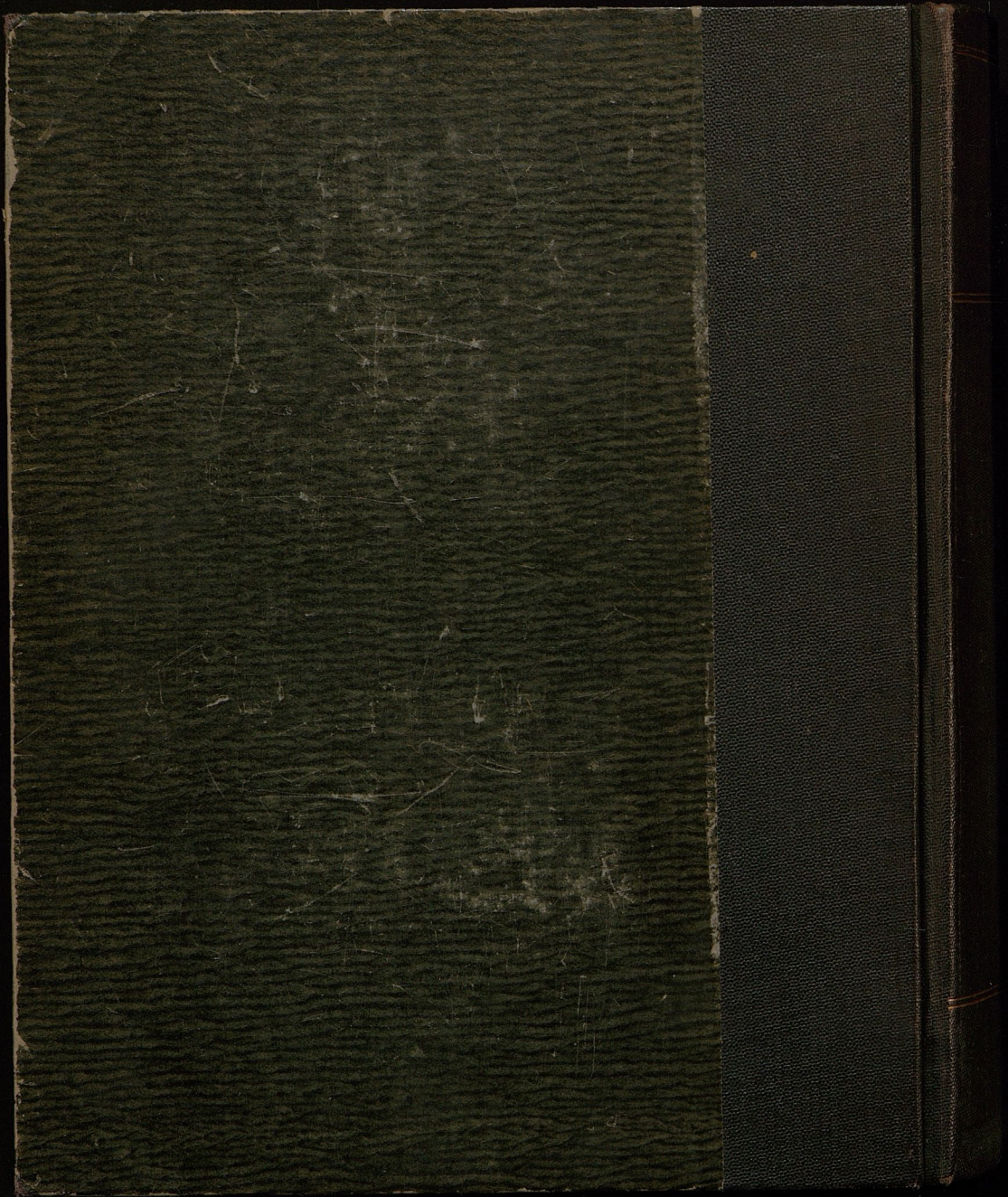
ULB Halle
005 132 584

3

VD 17

1659, 19

493

21

42

24.

DISPUTATIO INAUGURALIS

De
**DISPENSATIO-
NIBUS,**

Quam

DEO Uno & Trino feliciter annuente
Ex Decreto & Auctoritate

Magnifici ac Nobilissimi Actorum Ordinis in Illustri Academia

JENENSI
PRÆSIDENTE
VIRO

Nobilissimo, Consultissimo, Amplissimo atq; Excellentissimo

**DN. ERNESTO FRIDERICO
SCHRÖTERO, J.U.D. Prof. Publ. meritissimo, Consi-**

liario Saxon. Curia Provincialis & Scabinatus Adfessore gra-
vissimo, hodiè Decano Juridicæ Facultatis Specia-

lissimo,
Patrono, Promotore, Præceptore ac Hospite ætatè observan-
ter suspiciendo

PRO LICENTIA

Summum in Utroq; Jure Nobilis Doctruræ gradum ejus-
demque Honores, Privilegia & Insignia competentè ac
ritè capessendi,

Publica Eruditorum disquisitioni sistit

CHRISTOPHORUS VÖLSCHENIUS,

Wustroviensis Brunsvicæ,
In Auditorio Juridico

Ad diem 27. Februar. horis pro & pomeridianis.

JENÆ, Literis JOHANNIS NISII, clæ lœc LIX.

